

SZABÓ HIRLAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Egész évre 8 korona, félévre 4 korona.

Szerkesztő és laptulajdonos

ULLMANN JAKÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal

VII. ker., Csengery-utca 1. szám

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

VIKÁR BÉLA   **Dr. HIRSCH TEOPHIL**   **MANGOLD BÉLA KOLOS**
FŐMUNKATÁRSÁK

A tanonckiállítás megnyitó ünnepe.

(U. J.) A Budapesti Férfiszabók Ipartestülete fokozatosan elérte a művelt nyugoti mértéket. Ténykedései közt legfényesebb bizonyága ennek az évről-évre rendezett tanonckiállítás, melynek ez idei sikere is bizonyítja, hogy az ifjumunkások oktatása, szaknevelése a legjobb uton van.

A tanoncoktatási bizottság a szép eredménnyel együtt beszámolhatott arról is, hogy a kiállítás valóban az ifjumunkások képességének és tudásának hű tükré, mert a kiállított tárgyak az ipartestületi műhelyben, az oktató-mesterektől elkülönített helyen készültek. Az összes kiállított tárgyak a tudáson és képességen kívül tehát a kiállító-ifjuság önállóságának mértékét is mutatja.

Ezért is különbözik ez a kiállítás a sablontól. De különösképp kitűnően jellemzi a kiállítás azt a szellemet, azt a modernitást, mellyel a most törtető ifjuság nevelését gyakorlati érzékkel gyakorolja.

Tarka képét nyújtja a kiállítás a budapesti szabóság osztályainak is. Mert nincs olyan szakmája iparunknak, mely ott képviselve ne volna. Az egyenruha- és az egyháziszabóság termékei épugy, mint a rendelő civil és gyermekkonfekció-darabok egyaránt nagy sikerrel mutatják a haladást és fejlődést.

Két mozzanata emeli a mai kiállítást az eddigiek fölé. Az első, hogy résztvettek az ifju bünösök tanoncműhelyei is, a második az, hogy

az ifjumunkások darabjai közt egy szabótársunk leányának kiállított tárgya is szerepelt. Tehát két segéderőnek a bekövetkezéséről ad számot. Az ifju bünösök megmentett emberanyaga egyrészt, másrészt a női munkaerő felhasználása.

Mindkettőre óriási szükség mutatkozik, mert a bekövetkezett tanonchiány, ha ezen két segédforrás új munkásanyagot nem ad, a képzett munkaerőnek oly hiányát idézhetné elő, hogy iparunk fejlődését gátolhatná a haladás legégetőbb munkaalmainak idején.

A kereskedelmi kormány, az Országos Iparegyesület ezuttal is kedves segítségül jött az Ipartestület kulturmunkájában, az előbbi hatszáz korona segélylyel, az egyesület pedig érmeikkel és pénzsegélylyel igyekezett a kiállítás megtartását lehetővé tenni. Mindkét forumnak hálás köszönettel adózik a szabóiparosság.

A megnyitó ünnepséget ünnepé avatta a kereskedelemügyi kormány küldöttének, méltóságos Szüry János dr. miniszteri tanácsos urnak, iparunk hűséges jóakarójának gyönyörű beszéde, mely lángoló, igazságos szavaival bevilágított abba a jövőbe, melynek előkészítése és helyes megalapozása után a jólét és iparunk virágzása vár a szabóiparosságra.

Tanításait és tanácsait megszívleljük, haladunk továbbra is a józan fejlődés utjain, neveljük az ifjuságot, hogyha mi kidőlünk, egy új nemzedék folytassa a hazánk ipari felvirágzását célzó nagy kulturmunkát.

A tanoncmunka-kiállítás megnyitása.

Tíz órára az ipartestületi nagyterem, mely a kiállítás helyisége, színg megtelt közönséggel. Akik a szűk terembe nem fértek, a nyitott ablakok alatt hallgatták az ünnepélyes aktust, melyet *Cserna Lajos* ipartestületi elnök magvas beszéde nyitott meg.

Az elnök üdvözölte a nagyszámban megjelenteket, üdvözli a kereskedelemügyi miniszter úr küldöttét, *Szűry János* dr. miniszteri tanácsost, akit a szabóiparosok hosszú évek óta, mint a kisipari ügyek hűséges szolgálatában fáradozó pártfogót tanultak megismerni. Üdvözli *Gelléri Mór* kir. tanácsost, az Orsz. Iparegyesület igazgatóját, aki meg nem szünő érdeklődéssel vett részt minden közérdekű munkában, mely a kisipari társadalom gazdasági és erkölcsi életét érinti. Majd a kiállító tanoncokhoz fordul és lelkükre köti megható szavakban, hogy ne tekintsék máig elért tudásukat megállóhelynek, hanem inkább egy kis pihenőnek, mikor új erőt gyűjtenek, még erősebb, még nagyobb munkássághoz. Az ipartestület köszönetét tolmácsolja, mely kijár azon önzetlen mestereknek, akik az ifju nemzedék oktatását és nevelését sikerrel végezték. Lelkiismeretes munkájuknak gyümölcse ez a szép kiállítás. Bejelenti végül, hogy a kormány ezuttal is adományozott 600 koronát a kiállítás céljaira, másrésről az Országos Iparegyesület a kiállítók részére egy ezüst- és két bronz-érmét adományozott.

Wagner Henrik, a kiállításrendező bizottság elnöke, a kiállítások történetét mondta el. Megállapítja, hogy ez a kiállítás megközelíti az igazi célt. Ez az első alkalom, midőn az ifjuság minden befolyástól mentesen készítette a kiállított tárgyakat. Az összes darabok itt készültek az ipartestület helyiségében, felügyelet alatt és azok valósággal hű képét nyújtják az ifjuság tudásának. A kiállítást még jelentősebbé teszi, hogy ezuttal részt vesz a kiskorúak börtönében javulásra internált ifjuság is. És pedig közülük kettő meglepő ügyességet mutat munkájával. Kéri a kereskedelmi kormány képviselőjét, hogy a tanoncmunkakiállítást nyissa meg.

Szűry János dr.: A hála igaz érzésével vettem a kereskedelemügyi miniszteri úr őnagyméltóságának azt az utasítását, hogy az ő távollétében képviseljem őt e tanoncmunka-kiállítás megnyitásán. Hálával vettem azért is, mert hiszen egy oly helyen vagyok és oly szakmának a működése terén, a melynek éveken keresztül voltam nemcsak érdeklődő és köteles szemlélője, hanem — azt merném mondani — rokonleke is. (Élénk tetszés.)

Méltóztattak kiemelni azt a fokozatos haladást, a melyet az első tanoncmunka-kiállítástól a mostani negyedikig észlelhetünk. Örömmel konstatalom ezt magam is és igen nagy megnyugvással fogja venni felsőbbségem azt a jelentésemet, hogy ez a haladás annyira pregnáns, annyira magán hordja a siker jellegét, hogy most már, a mint a tanfolyam vezetője mondotta, a

„mester minden befolyásától menten“, egészen magukra hagyatva, e négy fal között, mintegy vizsgaszerűen készítették ezek a fiatalok a most kiállított munkákat.

És teljesen aláírva ezt, mint rideg tény, kötelességem megkorrigálni az urakat. Mert a mester csak nem volt itt, nem vezette a tanonc kezét, de igenis ott volt a mesterből az, a mi a benne a leglényegesebb, a mit beleoltott a fiatalok elméjébe, szívébe: ott volt a mesternek kötelességtudása, humanitárius érzése. (Élénk tetszés.)

Azért emelem ki külön a humanitárius érzést, mert nem képzelem, hogy akár Magyarországon, akár másutt meg lehetne húzni egy demarkacionális határvonalat, a mely az iparfejlesztést, különösen a kisipar fejlesztését szét tudná váiasztani az erkölcsi, a humanitárius résztől. Egész ember kell a küzdelemre, egész ember erkölcsi vezetése, erkölcsi nevelése nélkül mindenütt nehezen, a kisiparban pedig egyáltalában lehetlenség boldogulni. (Igaz, ugy van!)

Igazolja ezt a szerény egyéni felfogásomat az a tény is, a mit szintén méltóztattak felemlíteni, hogy az idén legelőször a letartóztatási intézetek fiatalsága is itt szerepel, mint formális tanonc és mint kiállító. Ennek, az önök előtt oly természetesnek tetsző dolognak, nézetem szerint, egy nagyon mélyen megkapó háttére van. Önök, a kik a saját fiaikból, hozzátartozóikból és a szabadságot élvező idegenekből toborozzák össze azt a fiatalságot, a mely hivatva lesz majdan a magyar szabóipart előbbre vinni, önök oly természetesnek találják, hogy a bizonyára kedvezőtlenebb tanulási viszonyok között levő és mindenesetre kedvezőtlenebb előéletű fiatalságot is versenyre bocsássák maguk közé, illetve azok közé, a kik szívékhöz közelebb állanak s a kiket annyi fáradsággal, önmegtágadással nevelnek. Ez a biztonságnak az érzete, az erőnek, a becsülettel teljesített munkának a megnyugvása. Mert ha nem az volna, akkor feltétlenül megnyilatkozott volna a tiltakozó hang, a gyöngeség hangja és az emberiség fogyatékoságának a kifejezése. Minthogy épp az ellenkezőt tapasztalom, nagy lelki megnyugvással gratulálok ehez a t. ipartestületnek, hogy tovább megy és most már a családbeli tanonc-nevelésen túl kiterjeszti a maga jótékony, tanító, védő hatását a társadalom megbotlottjaira is, a kikről azonban sohasem tudjuk, hogy bűnüket, hibájukat expiálva, nem fognak-e azok között elő járni, a kik közöttünk hasznos munkára vannak hivatva.

Tisztelt fiam! (A tanoncokhoz fordulva folytatja.) Bocsássátok meg e megszólítást. Az ipart szolgálom én is, más téren ugyan, de ugyanakkora szeretettel, mint a ti mesterségeket, ugyanolyan lelkesedéssel, bizalommal, a mellyel a mesterek a ti jövőtöket irányítják, tekintek én is a ti jövőtök felé. A hála ki ne vesszen sziveitekből mestereitek iránt soha. A tanonccélet hasonlít az iskolához — jártunk ott valamennyien. A mig benn voltunk a falak között, éreztük annak sok képzelt hibáját. Az iskola elvégzése után éveknek kell eltelnie,

hogy tisztán lássuk áldásos szerepét és szeretettel, hálával gondoljunk vissza tanító-mestereinkre. Meg vagyok győződve, hogy ezt a szeretetet és hálát mestereitek iránt ti is érezni fogjátok és életek végéig megóvjátok és annak idején majd ti is ugyanazzal a buzgalommal és szeretettel fogjátok előmozdítani a majdan rátok bízandó fiatalság ügyét. Ezzel pedig a kötelességteljesítés mezején együtt jár az, hogy ezt az ipart és különösen ezt a kisipart, a mely a tömegversennyel szemben mindenütt egész embereket követel, fel tudjátok emelni. Szolgáljátok tehát ezen az uton a társadalmat, az emberiséget és ezt a magyar hazát! Ezzel a kereskedelemügyi miniszter ur megbízásából a kiállítást megnyitom. (Lelkes éljenzés.)

Az előjáróság és a szabóiparosok egyeteme nevében *Spitz* Lajos köszönte meg *Szűry* János dr. miniszteri tanácsos figyelmes beszédét. Kérte őt, mint a miniszterium küldöttét, hogy legyen segítségére a szabóiparosságnak ama cél elérésében, mely odairányul, hogy modern tanoncoktatást létesítsen az egész vonalon és hogy a jövő nagy feladatait, a szabóipari termelés konszolidálását, térhódító munkáját sikeresen végezhesse. Hálásan emlékszik meg a mult kereskedelmi kormányának gondosságáról, jóakarataról, mely nagy áldozatokkal tette lehetővé, hogy az ifju nemzedék oktatásügyének reformját az ipartestület a modern nyugati követelmények szerint oldhassa meg. Kéri, hogy a jelen kormány se vonja meg támogatását az ipartestülettől, egyben szép szavakban emlékszik meg az iparfejlesztés névtelenjeiről a tanonctartó szabókisiparosságról.

Ezután a vendégek megtekintették a kiállítást és bámulattal adóztak ama nagybecsű munkának, melyek tarka, különös összeállításban egy fejlődő nemzedék új csapáson való haladásáról tesz bizonyosságot.

Az egyenruházati ipar pusztulása.

Évtizedes munka eredménye, hogy az egyenruházati ipar Magyarországon, világhírű tekintélyt szerezvén művészi produktumaival, az ipari foglalkozások elsejévé lett. Ami természetes fejlődés következménye. Mert az évszázadok folyamán a magyar szabóság remekelő zsinórozói és szabói ezen a terepen fényesen érvényesítették tehetségüket.

A virágzás idején ime, egy igen szomorú tény kell megállapítanunk, hogy öt éven belül, — hacsak az illetékes tényezők segítő keze nem változtatott a végzetes állapotokon — a magyar egyenruházat egyszerűen meg fog szünni.

Ez a hihetetlennek látszó valóság megdöbbenette magukat az érdekeltéket is és az évek óta titokban folytatott purparlék eredménytelensége után, minden kerülgetés nélkül kell e lap hasábjain az okoknak megnyilatkozni, melyek ide vezettek.

Az egyenruházati ipart üzök között kisember nincs. Nagy üzletek, igen tekintélyes tőkével rendelkezők lehetnek abban a szerencsés helyzetben, hogy egyenruházati ipart folytassanak, mert az egyenruházati „üzlet“ nagy befektetéseket, szélső határig való hitelezést igényel.

Az egyenruházati üzletekbe száz és száz kismester dolgozik. Ezeknek legfeljebb hat hónapon át van munkájuk s az év másik felében majdnem kivétel nélkül szünetel az egyenruha-műhelyek munkája. A kismester tehát inast legfeljebb egyet tart, mert a második tanonc tartására bizony ráfizet.

Ép ezért az egyenruházati munkások száma olyan gyorsan megfogyatkozott, hogy a most alkalmazott tanonccanyag alig egyötöd részét teszi a munkások számának. De nemcsak a mester számolási tudománya miatt van ez.

Az ifjak is irtóznak ettől a mesterségtől, hiszen a munka legnagyobb része kézimunka és a gépnek vajmi kevés szerepe van. A fáradságos, testet-lelket megviselő munka elől a meglévők is szökni készülnek.

A munkások sorában is erős a fogyatkozás. Eddigél a vidéki magyarszabóság ontotta a kevés tudással rendelkező, de a zsinórozáshoz értő munkásokat. Ma azonban a vidéki magyarszabóságnak se híre, se hamva, elnyelte a népviseleteket eltüntető vásári konfekció és a cifrázkodásról leszoktató szegénység. S ez a kiapadhatatlannak vélt munkásforrás is megszűnt anyagot szolgáltatni.

A meglévő munkások pedig javarészt a női konfekció kebelébe térnek át. Aminek igen egyszerű az oka. A munkaidő itt kilenc óra, tehát egy és fél órával kevesebb és a minimális munkabér hét korona, míg ellenben az egyenruházati szakmánál, — tekintve, hogy fél évet nem dolgozhatnak — az átlagos kereset a megélhetéshez is kevés.

Maga az ipar gyakorlása, mely a rendelő iparban az önállóságra való törekvést lehetővé teszi, itt nem kecsegtet ilyen reményekkel, hiszen a kisember nem is álmodhatik arról, hogy önálló egyenruhászabó lehessen.

Ezek az állapotok aggodalmasan szomorítók és egy ugynevezett átmeneti expediensképen ajánlható volna, hogy a kismestereknek a második tanonctartása lehetővé tétessék olyképen, hogy az állam, a főváros és az ipartestület közösen a második tanoncot tartó kismestert rekompenzálják.

KLEIN MIKSA

BUDAPEST, VI., KIRÁLY-UTCZA 40. sz.
Mindennemű szabókellékek dus raktára.
Olcsó szabott árak! Olcsó szabott árak!
WATTA GYÁRI RAKTÁR.

Látogatás a gyűjtőfogházban.

A humanista társadalomra háruló feladatok közt a legfontosabb a bűnösök megmentése. Különösképp az ifju bűnösöknek munkára oktatása és nevelése, hogy mire elérik a férfikort, hasznos tagjai lehessenek a munkálkodó társadalomnak.

Ebből a célból a törvényhozás a gyermekbiróság intézményével kapcsolatosan, a letartóztatási modern intézmények keretében modern munkahelyeket létesített, ahol a felnőttekből elkülönítve ezen ifju bűnösök ipari oktatásáról gondoskodik.

A budapesti gyűjtőfogháznak tekintélyes részét foglalja el ez a humánus intézmény, melynek keretében ez év január hónapjában szabóipari tanoncnevelő is létesült, melynek vezetője Kuli István, a budapesti termelőszövetkezet volt derék alkalmazottja, fáradságot nem kimélve, nagy ambícióval tökéletesíti a növendékek tudását és képességeiket. Amit az eredmény is bizonyít.

Augusztus hó 17-én a Budapesti Férfiszabók ipartestületének előljárósága Cserna Lajos elnök, Beckmann Jakab alelnök és Farkass Iván titkár vezetése alatt kiszállt a kőbányai határban épült gyűjtőfogházba. A nagyszámú tanulmányi bizottságot Szabó György fogalmazó ur fogadta és kalauzolta.

A gyönyörű szanatóriumok tisztaságához és csudálatos csendjéhez hasonló rend nyügözi le itt az emberek szívét. Mindenki hangtalanul jár-kei és végzi dolgait.

Legelőször is a közös munkaterembe vonult a bizottság, ahol a már jogerősen elítélt hét fiatal ember tanulja a szabómesterséget. Az első négy a varrást tanulja és gyakorolja a „komiszon“, a fegyházi ruházatok varrásán. Ugyanott van a modernül berendezett szabássterem is.

A másik műhelyben dolgozó három tanuló már a finom munkát végzi. Egyik egy kabátot, a másik mellényt, a harmadik nadrágot varrt. Tisztviselő urak számára készülő rendelt ruhát.

A gyermekek szokatlan elmélyedéssel végzik munkájukat és csak kérdésre felelnek. Meglátszik arcukról is a szigorú, nagy fegyelem hatása. Munkájuk különösen az egyiké, aki a testületi tanonckiallitáson is szerepelt, rendkívüli nagy ügyességet árult el. Különös nagy ambícióval dolgoznak a finomabb munkán, mely természetesen nagyobb béreredményt is jelent.

Cserna Lajos elnöknek mindegyikhez volt egy-egy vigasztaló, jóságos szava és a gyermekek szeméből könny szivárgott alá, mikor a hozzájuk intézett szép atyai beszédben tanulásra serkentette őket. Jutalmul ígérte, hogy a testület kiszabadulásukkor ellátja őket munkakönyvvel, mely azután utlevél lesz a társadalom rögzös munkálkodásai közepette, mely biztosítja számukra nemcsak a kenyeret, hanem a békét és tisztességet. Figyelmeztette őket, hogy kitűnő tanítómesterük

oktatását jól vessék az elméjükbe, mert annak a gondos oktatása életet, kenyeret, jövőt jelent. A küldöttség melegen gratulált a derék oktatónak, aki a szabóságnak és a szövetkezetnek jó nevet szerzett fáradhatlan, intelligens munkájával.

Szabó fogalmazó úr, aki a lelke a fiatalok műhelytelepeinek és az oktatásnak, körülvezette a társaságot az egész intézeten, melynek kebelében gyönyörű nyomda, zacskógyár, lámpagyár, asztalosműhely működik.

Megtekintették a még végérvényesen el nem itélt és cellákban dolgozókat is, kíváncsian be-bekandikáltak azokba a cellákba is, ahol világhírű bűnösök, nagy büntettek elkövetői rójják le a társadalom ellen elkövetett bűneik súlyos adóját... A legridegebb környezetben, három teremben van elhelyezve a börtönügyi muzeum, gyilkosságok bűnjelével, gyilkosok, rablók arcképeivel, a börtönök lakóinak csudálatos bensőséggel készített műtárgyaival, a múlt századok kínzóeszközeivel és középütt az — akasztófával. Ép elég látványos ahhoz, hogy az ember megtisztuljon és örüljön szabadságának.

A látogatás után barátságos poharazás közben meleg üdvözlések özönével ünnepelték Szabó fogalmazó urat, aki a zordon börtönfalak mögötti életet bemutatta, aki igazán szépen tölti be nemes hivatását.

—ás.

S Z E M L E.

Az Ipartestületek Országos Szövetségének közgyűlése.

Szent Istvánnapján az ország ipartestületeinek nagyszámú küldöttei Zsolnára érkeztek, hogy az Ipartestületek Országos Szövetségének rendes évi közgyűlése keretében az iparosokat érdeklő aktuális kérdéseket megvitassák.

Az ország minden részéről Zsolnára érkező iparosok és ipartestületi kiküldöttek méltó fogadására az egész város ünnepi diszt öltött; a várost diszesen fellobogózták, a pályaudvarnál pedig hatalmas diadalkaput emeltek.

A vendégek a templomból jövet mindenekelőtt megtekintették a kétemeletes, ötven tanonc befogadására berendezett otthont, amelynek disztermében folyt le az ünnepély. A disztermet a nagyszámú közönség zsufolásig megtöltötte.

Thék Endre udvari tanácsos, elnök, lendületes beszédben nyitotta meg a zsolnai ipartestület diszkozgyűlését. Üdvözölte a miniszter képviselőjét, a megye és város képviselőit, akik a vállalkozást támogatták és a küldöttek nevében felavatta a tanoncoknak ezt a szép új otthonát, amely méltó Baross Gábor nevéhez.

Micseh Endre miniszteri osztálytanácsos szólalt fel ezután és lelkes éljenzéssel és tapssal fogadott beszédben mindenekelőtt Hieronymi Károly kereskedelmi

miniszter és Kálmán Gusztáv államtitkár meleg üdvözlését tolmácsolta a kisipari érdekeltség megjelent képviselőinek. Lendületes szavakkal mutatott rá Magyarországnak első nagy kereskedelmi miniszterének, Baross Gábornak elévülhetetlen érdemeire. Amikor a zsolnai ipartestület ujonnan épült tanoncotthonát Baross Gáborról nevezte el, ezzel csak néhai Baross Gábor puritán jellemét, óriási munkaerejét és törhetetlen akaratát mintegy példaképpen állította oda a jövő iparosnemzedék elé. Baross Gábor szobra, amely az épület homlokzatán áll, a magyar ipar szimbóluma. Amikor Baross Gábor a kereskedelmi tárczát átvette, jelszava az volt: „Dolgozni fogunk!” Dolgozzunk mi is és fejlesszük azt a nagy örökséget, amelyet Baross Gábor ránk hagyott.

A lelkes éljenzéssel fogadott ünnepi beszéd után Gelléri Mór, az Iparegyesület igazgatója mondott nagy hatást keltő emlékbeszédet Baross Gáborról, melyet lapunk következő számában egész terjedelmében közlünk.

Csáky Géza gróf bejelentette, hogy egy művészi kivitelű ezüst serleget ajánl fel a zsolnai ipartestületnek, hogy azt megőrizve, Baross Gábor emlékzetét évente felidézzék. A zsolnai ipartestület nevében Grün Gyula elnök, akinek legnagyobb érdeme van az otthon létrejötte körül, átvette a serleget és hálás köszönetét nyilvánította a nemeslelkű főurnak. Indítványára a diszgyűlés elhatározta, hogy a zsolnai ipartestületet minden esztendőben Szent István napján Baross Gábor emlék-ünnepet rendez.

Rövid szünet után kezdetét vette Thék Endre elnöklésével az Ipartestületek Országos Szövetségének rendes évi közgyűlése. A napirend első pontja a szövetség múlt évi működéséről szóló jelentés volt, amelyet tudomásul vettek és egyben elfogadták a beterjesztett zárószámolásokat is. A felmentvényt az elnökségnek a közgyűlés minden irányban megadta és megállapította a jövő évi költségvetést. Ezután következett a tisztujtás.

Gelléri Mór előadó a következő határozati javaslatot terjesztette elő indokolt beszéd kíséretében: Mondja ki a közgyűlés, hogy már az ipartörvény-tervezet szövegezésénél is szükségesnek tartja a magyar kézműipar több ízben hangoztatott speciális érdekeinek figyelembe vételét. A közgyűlés felkéri a m. kir. kereskedelmi minisztert, hogy egyrészt adjon alkalmat a magyar kisipar képviselőinek arra, hogy már a törvény előkészítő-munkálataiban is résztvehessen, másrészt, hogy az új törvénytervezet kibocsátása előtt a magyar ipartestületi élet bizalmiférfiai a tervezet összes részletei dolgában szakvéleményüket kifejezhessék.

A határozati javaslat kapcsán beható vita indult meg, amelyben a szabóküldöttek részéről felszólaltak Spitz Lajos, Ullmann Jákó, Krausz József. Az ipari szövetkezetek ügyénél felszólaltak Bálint Menyhért és Varga Ignác szabóiparosok. A közgyűlés a határozati javaslatot elfogadta.

A közgyűlés napirendjének letárgyalása után Micseh Endre osztálytanácsos megköszönte a tanulságos ada-

tokat, amelyeket eléje tártak és bejelentette, hogy a legnagyobb jóindulattal fog illetékes helyen a közgyűlés lefolyásáról és a hallottakról referálni. Ezzel a közgyűlés lelkes hangulatban véget ért.

Az indák kincse.

Évezredes babonák törnek fel az ember emlékébe, mikor a Budapesti Szabóipartestület homályos termeibe látogat — a kiállítás megtekintésre. Mintha csakugyan az az indián babona kelne életre, hogy a nemzetségek kincseit sötét barlangtermekbe viszik, mert ott csak az játja és élvezheti, akiknek a látogatás szerencsés engedélye osztályrészül jutott. Az ipar legdrágább kincse az előretörő nemzedék és annak felcsillanó tehetsége és tudása. Modern követelmények azt írják elő, hogy hozzáférhető helyen, világos termekben helyezték el azokat a munkadarabokat, melyeknek szépsége nemcsak gyönyörködtet, hanem oktat és ambicionál is. Melyhez oda kellene zarándokoltatni az ifjakat mind, hadd merítsenek bátorságot, szerezzenek egy kis animót azok is, akik részt nem vettek. Valamint az ipari érdekeltségek és a laikus közönség is hadd tapasztaljon. Lássá mennyi gondot, tudást, munkát áldoz az ifjuságot nevelő kisiparosság. Sok vajudó kérdés vár megoldásra az ipartestületben. Házvétel és építkezés kérdése már évek óta képezi vita tárgyát, azonban helyes volna addig is a kiállítási terem rendezése. Világos és diszes volna, méltó keretét képezné a mindinkább sikeresebb kiállításoknak. Az ifjuságnak pedig csak egy biztatót mondunk itt. Előre ifjak, ez az út az érvényesüléshez!

Az iparosok nyugdíja.

Magyarország kisiparosai évtizedek óta panaszkodnak arról, hogy aggkor és rokkantság esetén számukra csak a koldustarisznia marad. A legsivárabb jövő elé néz az a hatalmas társadalmi osztály, amely egész életét verejtékes munkában tölti el.

A törvényhozás és a cselekvésre hivatott tényezők bűnös közönyét akarja orvosolni a Magyar Nyugdíjbiztosító Részvénytársaság (VII., Erzsébet-körut 24), amely iparosok számára méltányos alapon tette lehetővé azt, hogy maguk és családjaik jövőjéről heti 1 koronás befizetéssel gondoskodhassanak. A legközelebbi alkalommal az intézet céljait és a nyugdíjcsoporthoz való belépés feltételeit részletesen ismertetjük. Az intézet igazgatósága addig is szívesen szolgál felvilágosítással.

BERKETZ ISTVAN UTÓDA (Kovács Endre cég, IX., Kinizsy-utca 14.) figyelmezteti a szabóiparosokat, hogy a nála készített, végeztetett vegytisztítások és egyéb munkák után a szokásos kedvezményeket adja. **Kifogástalan munka. Gyors előállítás.** Gyűjtőtelepek: IV. ker. Váci-utca 51., VI., Andrassy-ut 50., VII., Rákóczi-ut 78., V., Lipót-körut 16., VI., Izabella-utca 66., VIII., Üllői-ut 20.

A fegyencmunka és — a szabók.

A „Pesti Napló“ munkatársa meglátogatván Liptó-ujvár modern fegyintézetét, megjegyzi, hogy minő serény szabóság működik ott állandóan 60 fegyenc alkalmazottal. Nem tagadható, hogy a fegyencek foglalkoztatása és munkával való ellátása a humanizmus dicséretére válik. De van ennek egy igen csunya árnyoldala is. Ez az 50—60 fegyenc, 50—60 tisztességes család kenyerét veszi el. Ugyanis nemcsak a fegyház szükségleteit látják el, hanem a fegyházon kívül lakók civilruháit is ők készítik. A vállalkozó 20—30 filléres munkabért fizet, természetesen igen olcsón vállalhatja a ruhadarabokat. Ugyannyira, hogy a vidékünkön a facon-árakat lenyomta. Alig éhbér az a 4—6 frt facon, amit fizet a közönség. Ha magasabb kvótát állapítanak meg egy ruhadarab után, bizony nem egyszer feleli a rendelő, megyek a fegyházi vállalkozóhoz, az olcsón elvállalja. Nem lehet kifogásunk az ellen, hogy a fegyházban szabóság legyen, hanem azt foglalkoztassák konfekcionált áruk készítésével és ne rontsák az amugy is minimális rendelőárakat. Mert a nélkülözés igen rossz tanácsadó! . . . Tisztelettel *Kajlinger János.*

Válasz egy érdekes kérdésre.

B. M. szaktársunk panaszos levelet intézett hozzánk. Fiát, aki négy középiskolát végzett és nála három év óta műhelyben dolgozott, fel akarja szabadítani. De az ipartestületnél annak idején elfelejtette bejelenteni fiának tanoncnak való „szerződését.“ Már most az ipartestület a felszabadítást tudomásul venni nem akarja.

Az ipartörvény 61. §-a szerint a tanonc felvétele az elsőfoku iparhatóságnál írásbeli szerződés megkötése mellett történik. Ezt a rendelkezést a keresk. miniszter 471/1885. sz. határozata azon mesterekre nézve, akik a saját fiukat veszik fel tanoncul, akként alkalmazza, hogy a szerződéskötés elmarad, de a tanoncot az iparhatóságnál be kell jelenteni. Miután azt az Ön levele szerint nem tette meg, az iparhatóság nem állíthatja ki az ipartörvény 67. §. szerint a segéddé avatáshoz szükséges bizonyítványt és nem adhat a fiúnak munkakönyvet, mely nélkül pedig más helyre el nem szegődheti. Hogy lehet-e most már a mulasztást utólag reperálni, azt nem tudjuk, hogy az iparhatóság az ön kérelmére a fiut utólag bevezeti a tanonc-lajstromba s kiadja a bizonyítványt, de ezt megtenni nem köteles. Tessék tehát kérelmével az elsőfoku iparhatósághoz (önöknél a főszolgabíró) fordulni. Végül megjegyezzük, hogy ehhez az ügghöz az ipartestületnek semmi köze, az kizárólag az iparhatóság hatáskörébe tartozik, kivéve azt az esetet, ha ez az ipartestületet bizta volna meg a tanonc-lajstrom vezetésével.

Rujder Szeged kávéháza

Károly-körut és Dob-utca sarok.

➡ Szabók találkozó helye. ➡

Gyűlésekre és értekezletre külön termék díjtalanul.

Nyilvános nyugtázás.

A raktári szabóiparosok asztaltársasága 1910 év augusztus 21-én tartott nyári multságán felülfizetni szivesek voltak, 10 koronát: Lázár József, Platschek Vilmos, Guttenberg Mátyás. 5 koronát: Vécsei Hugó, Klein Ignác (kávés), Rosenblüth József, Freud Adolf. 4 koronát: Drucker Mór és fia, Lajta Henrik. 3 koronát: Beckmann Jakab. 2 koronát: Göttler Vilmos, Schäffer József, Öestreicher Adolf, Adler Mór, Steiner Sándor, Nobl és Szabó, Krausz F. és Tsa, Benedek Béla. 1.60 fillért: Kaufer Rezső. 1.40 fillért: Klein Lipót, Klein S., Pecanek Vendel. 1.30 fillért: Major Márton. 1.20 fillért: Kaufmann Albert, Taub Adolf. 1.— koronát: Tibor Samu, Balázs Oszkár. 90 fillért: Förster Lipót, Scheiber Dávid. 80 fillért: Schwarcz Vilmos. Szabó Sándor, Goldstein Zsigmond, Hermann Márton. 60 fillért: Rosner Samu, Groag Vilmos, Zemann Márkus, Ziffer Ignác, Steiner József. 40 fillért: Walner kávés, Horetzky Jakab, Krausz Samu. 30 fillért: Fodor Gusztáv, Danca István. 20 fillért: N. N., Kasztner A.

A szives felülfizetőknek köszönetét nyilvánítja a *vigalmi bizottság.*

Zohr Mária (Kronfusz)

csipke-vegüfiszlító, kelmefestő

Gyár: BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCZA 85. SZ.

FIÓKOK:

IV., Kecskemétiutca 14.

IV., Eskü-ut 6.

V., Harmincad-utca 4.

VI., Andrássy-ut 16. sz.

VI., Teréz-körut 39.

VIII., József-körut 2.

TELEFON 57—08.

➡ Szabóknak árendedmény. ➡

Mészáros Károly vendéglője, Wesse-lényi-utca 57. sz. Almássy-tér sarok, a szabók találkozó helye. Izletes ételek és kitűnő saját termésű balatonmelléki borok. Pontos kiszolgálás. Tágas kert-helyiség.

SZENES MIKSA

Budapest, VII., Király-utca 59.

(A Zeneakadémiával szemben.) 80 TELEFON 48—51.

Nagy választék férfi és női divatcikkekben, fehérneműekben és szabókellékekben.

LEGOLCSÓBB BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS!!

Alföldi nagygyűlés.

A babonás idők tudatlanjai az üstökös megérkezésétől várták a nyomor és szenvedés megváltását. Egyébként tétlenül türték, hogy hátukból szijat hasítsanak. Az ostorcsapásokra mosolyogva mondták: Jön a megváltás, a szabadság, a jólét napja.

És a nagy csalódás bekövetkezése után sem javultak meg. Rabszolgasorsban haltak meg és a bolond, csalóka reménységet átadták örökségül a hátramaradottaknak.

Lassu, de eredményes munkát végzett a felvilágosodott emberek tanítása. Nem a szavak, nem a könyvek, hanem az általuk átalakított életmód munkássága terelte az emberek figyelmét a helyes dolgokra. Hogy a délibábok utáni ábrándozás helyett csak a szabadulás munkás és emberi eredményei függetlenítik az embereket.

A szövetkezés, a szövetkezeti termelés, a szövetkezeti élet ez idő szerint a legalkalmasabb mód a kistőkéjű emberek felszabadítására. A világon ma már sok millió ember gyarapodó jóléte hirdeti ezen tanigazságát.

A nagy eszme nálunk is gyökeret vert. S mint minden új gondolat megvalósításánál, itt is a visszasságok és helytelenségek, tévedések sorozata sok embert elidegenített a szövetkezeti társulástól. Miglen az erős iparosok ezrei intézményeikkel, szövetkezeteikkel a maguk erejéből tört uton haladva, megmutatták az igazi szövetkezet felé haladás utját.

És ekkor ugyanazok, akik a szövetkezetek tévedéseit, bukásait és sok ezer ember keserű csalódását előidéztek, a szövetkezeti megújulás ellenéivé lettek, ahelyett, hogy elfogadva az okos emberek tanácsát, évtizedes bűneiket jóvá tennék.

Az O. K. Hitelszövetkezetről van szó, melynek vezérigazgatója, Seidl Ambrus az ipari termelőszövetkezetek ellenségévé lett. Az O. K. H. vezérigazgatójának gyűlöletére akadékoskodására méltó feleletet kapott a márciusi kongresszustól. De hiába volt az e-élyes fellépés. A tőke és hatalom gögje elvakulttá tette őt és folytatta a fondorkodást a szövetkezeti termelés országos munkája ellen . . .

Most egy újabb, végzetes csapást mértek a szövetkezeti emberek az Országos Központi Hitelszövetkezetre. Az agitációs munkájukról nevezetes alföldi metropolisok szabóiparosai Békéscsabán komoly tanácskozás után kitűzték a harci lobogót és megkezdték a kérélnetetlen harcot azzal, hogy 6 országgyűlési képviselőt megbiztak az O. K. H.-nek parlamenti megrendszabályozásával.

Nemsokára az országgyűlés adja meg a parancsot a csak agrárius érdekeket istápoló mostohának, az O. K. H.-nek: Tedd meg kötelességedet az iparosokkal szemben!

A gyűlés tagjai.

Békéscsaba iparosai teljes számban jelen voltak. 10—10 tagu küldöttség jött *Endrődről*, ahol az O. K. H. kötelékén kívül működő igen szép szabó- és malom szövetkezet működik, továbbá *Orosházáról*, *Szarvasról*, *Gyuláról*. Képviselve voltak: a *Nagyvárad*i szabószakosztály és a *biharmegyei* szabók egyeteme, az *aradi* szabószakosztály, a *Vidéki szabóiparosok országos szövetsége*, *Kunágota*, *Békés*, *Hódmezővásárhely*, *Gyoma*, *Csongrád*, *Brassó*, *Sarkad*, *Csorvás*, *Vésztő*, *Mezőberény*, *Szeghalom*, *Kétegyháza* községek szabói 2—6 küldöttel. A gyűlés igazolt tagjainak száma 160 szabóiparos. Az *Ipartestületek Országos Szövetsége* részéről *Bálint Menyhért*, a *Budapesti Férfiszabók Ipartestülete* részéről pedig *Ullmann Jákó* szerkesztő; Békéscsaba község előljárósága, a békéscsabai cipőipari és asztalos termelőszövetkezetek. A gyűlésen részt vett Békéscsaba országgyűlési képviselője, *Achim L. András* is.

Lukács György valóságos belső titkos tanácsos, nyugalmazott vallás és közoktatásügyi miniszter, Gyula város országgyűlési képviselőjének levele a gyűlés elnökségéhez így szól:

Igen tisztelt Elnök Ur! Van szerencsém tudatni, hogy a f. hó 28-án Békéscsabán tartandó gyűlésen legmélyebb sajnálatomra részt nem vehetek, mert a mai napon kell utaznom Brüsszelbe az ott tartandó interparlamentáris konferenciára, melyen való részvételemet már hetekkel ezelőtt bejelentettem.

A nagygyűlés iránt őszinte érdeklődéssel viseltem, ha bármit tehetek a szabóiparosok érdekében, szívesen teszem. Szövetkezeti mozgalmuk ügyében az országgyűlési munka idején minden tőlem telhetőt elkövetek. Sok sikert kívánok a szövetkezeti emberek munkájának. Tisztelettel Budapest, 1910. évi aug. 25.

Lukács György.

Kovács Gyula, Gyoma országgyűlési képviselőjének levele:

Igen tisztelt Elnök Ur! Meghívásukat köszönöm. Értesitem, hogy egészségi állapotom, sajnos, nem engedi, hogy gyűlésükön részt vegyek. Szövetkezeti gyűlésük és igazságos mozgalmuk iránt érdeklődéssel viseltem és a parlamentben a kisemberek becsületes törekvéseit becsületesen támogatom. Tisztelettel

Kovács Gyula.

Ivánka Imre, Békés város országgyűlési képviselőjének sürgönye:

Mozgalmukat szívből üdvözlöm. A szövetkezeti termelés az egyetlen út a kisipari nyomoruság megszüntetésére és hazánk iparának fejlesztésére. A parlamentben és azonkívül is mindig számíthatnak rám, mint barátjukra.

Ivánka Imre.

Bikády Antal dr. Orosháza országgyűlési képviselője megbízottja útján a következő kijelentést tette: A szabók szövetkezeti mozgalmát, mint a szövetkezeti termelés országos szervezésének munkáját támogatom és szerencsés dolognak tartom, hogy az O. K. H. merev és tagadó álláspontjával szemben az agitációs utra tértek. Le kell rombolni az akadályokat, melyeket a szövetkezet országosítása elé mesterségesen gördítenek.

Zsilinszky Mihály v. b. t. t., nyugalmazott államtitkár, Szarvas város képviselője biztosította az elnökséget, hogy a kisemberek érdekeit propagáló szabószövetkezeti ügyben úgy a miniszter ur előtt, mint az országgyűlésben szót emel.

A *kassai* szaktársak sürgőnye: A szabóiparosok jóléteért, az országosításért küzdő szaktársaknak üdvözlőnköt küldjük. A nagygyűlés határozatait magunkévá tesszük és közel jövőben mi is agitációs nagygyűlésen harcolunk közös ügyünkért.

Kassai szabók.

A gyűlés vezetősége.

A békéscsabai városházának diszterme szinültig megtelt az összesereglett küldöttekkel és nagyszámu érdeklődő közönséggel. A karzatot a földmivelők egyleteinek másfélszáz főből álló küldöttsége foglalta el, akik *Achim* L. András országgyűlési képviselő vezetése alatt vonultak fel a gyűlés színhelyére. A csabai előjáróság is megjelent *Szegény* Ádám bíró és *Zsilinszky* Sándor jegyző vezetésével.

A központi szervező bizottság békéscsabai tagjai lévén az összehívók, *Timár* Endre ipartestületi elnök nyitotta meg a gyűlést, üdvözli a távolból összeseregletteket és kéri őket, hogy a tanácskozás vezetésére elnökséget válasszanak.

Egyhangú lelkesedéssel *Timár* Endrét választotta meg a gyűlés a tanácskozás elnökének. Az elnöki javaslatra a következők választották meg az elnökség tagjainak.

Társelnökök: *Lebovits* Rudolf (Nagyvárad), *Berta* Pál (Orosháza), *Haverda* Ferenc (Gyula).

Aelnökök: *Kovan* Endre (Békéscsaba), *Szabó* Lajos (Endrőd), *Bayer* József (Mezőberény).

Jegyző: *Könyves* T. Kálmán.

Elnöki megnyitó.

Az elnökség és tisztikar választása után *Timár* Endre elnök köszönte meg a megválasztottak nevében a beléjük helyezett bizalmat. Megnyitó beszédében üdvözli a megjelent városi előjáróságot és *Achim* L. András országgyűlési képviselőt. Kéri a megjelent küldötteket, hogy a tanácskozás komolyságára ügyeljenek. Mert a szabóság élet-halálharcában fontos esemény a mai gyűlés. Ez a kezdete az országos mozgalomnak, mely mozgósítani hivatott a 30,000 tagból álló szabókisipari tömeget. A szövetkezeti termelés országos keretekben, központi szervezetben, — ez vágya, kívánsága az

iparosságnak. És ezt minden akadállyal szemben elérheti, ha elkövet minden lehetőt azok legyőzésére. Igazságunk tudatában erős akarattal törtet a szabóság célunk felé. Hiszen ez nemcsak a szabók helyzetének javulásáért, hanem Magyarország közgazdaságának erősödéséért is folyik. (Eljenzés.)

Elnök felhívja a gyűlés jegyzőjét, hogy tegyen a gyűlésen megjelent érdekeltségekről jelentést. Jegyző jelenti hogy 18 község 160 küldöttel vesz részt a gyűlésen. Felolvassa az országgyűlési képviselők sürgőnyeit és leveleit, melyeket a gyűlés nagy lelkesedéssel fogadott.

A vendégek beszéde.

Zsilinszky Sándor főjegyző, a békéscsabai előjáróság küldöttségének vezetője, a város közönsége nevében üdvözli a gyűlést. Megtisztelve érzi magát a város, hogy egy fontos közgazdasági mozgalom szervezőgyűlését a város vendégeül köszönheti. Békéscsaba közönsége az igazságos törekvésnek, a népjóléti mozgalmaknak melegágya, az iparosság gazdasági harcát örömmel látja, a tőle lehető támogatást meg nem tagadja. Az ipari élet megteremtésében látja a város fejlődésének garanciáját, mi sem természetesebb, hogy a szabóiparosok szövetkezeti akcióját is meleg érdeklődéssel figyeli.

Achim L. András országgyűlési képviselő: Földet művelő ember vagyok. Valaha magam is a völgylakó emberhez hasonlóan szűk látókörrel azt hittem, hogy csak a földművelő nép a lesujtott, a gazdasági rabszolgaságban sanyaló. Azóta sok keserű tapasztalatot átélve, látom, hogy ebben az országban a munkálkodók népe iparos, kereskedő valamennyien sanyalnak egy fonák gazdasági depressió átkát. Itt mindent úgy intéznek, ahogyan azt a nagybirtokosok pár ezer tagjának érdeke megkívánja. Így történhetett meg, hogy az ipari fejlődés, mely a földművelés munkaerejének felesleges részét ipari vállalkozások terrénumán felhasználhatta volna, mesterségesen megakasztott. Azt akarják, hogy ne egyen ipar. Hogy a munkás-milliók csak reájuk legyenek szorulva és az egészségtelen bérversenyben minél silányabb bérekkel dolgoztathassanak. Ezért kötik évtizedeken keresztül a mindig rosszabb gazdasági, kereskedelmi szerződéseket, melyek a nagybirtokos terményeinek monopoliomot teremtenek, milliárdos árkülönbözeteket szereznek, amelyek azonban a külföldi ipartermékek szabad garázdálkodását is maguk után vonzzák.

Mi tudjuk, hogy a parasztnak és munkásnak nem hoz áldást a mezőgazdasági termékek drágasága. Hiszen amit milliók terményben kapnak az életüknek egy 50%-os fedezete. Keresetből kénytelenek drága kenyeret, lakást stb. szerezni. Nekünk is érdekünk az ipari fejlődés.

Mi már rég tudjuk, hogy a mindeneket átölelő agrárius polip ezért feküdt a szövetkezeti intézményre is, ezért akadályozza meg az ipari és mezőgazdasági termelőszövetkezetek szervezését, fejlődését, mert ez az ő politikájukat keresztelné. Az önk törekvése azonos

a mienkkel, az önök sérelmei nekünk is fájnak. Tehát érthető, hogy minket is az önök harcos táborához tartozóknak számíthatnak és az Országos Központi Hitel-szövetkezet kapuinak döngetésekor a mi kemény paraszt ökleinket is ott fogják találni. És nagy átalakító szövetkezeti termelés áldásainak meghozásában mi is önökkel párhuzamosan dolgozunk.

Az O. K. H. ellenkezése, felfuvalkodottsága, gőgje az agrárius hatalmi törekvések elbizakodottságának bizonyítéka. Hogyan lehetséges ez? Meg kell állapítanunk, hogy magunk, mi a milliók okoztuk ezt a veszedelmet, mikor parlamentben, közigazgatásban, mindenütt elfeledkeztünk gazdasági érdekképviselőtőlünk gondoskodni. Botor fejvel hagytuk magunkat cifra frázisokkal, hazug délibábokkal hitegetni . . .

De most már meg kell változni ennek. A kisiparosok százezrei is talpra állanak és gazdasági bázisra helyezve mozgalmukat törtetnek előre a jólétért, a kisemberek érdekeiért. Megválasztásom előtt, de amíg csak élek, mindig hálásan gondoltam arra, hogy a kisiparosokat magam mellett, programom mellett találhattam. Nem is szünök meg soha érdekükben serényen munkálkodni a parlamentben, a közigazgatásban, mindenütt. Békéscsaba kisiparosainak tett ígéretem, az ország összes iparosságára is vonatkozik. Tehát önök, az Alföld szabóiparosai méltán számíthatnak arra, hogy amikor szükségét látják, érdekükben akcióba lépjek ott és akkor, amikor ezzel használhatok. (Lelkes éljenzés és taps.)

Bálint Menyhért az Ipartestületek Országos Szövetségének kiküldöttje, közli a zsolnai közgyűlés határozatát, mely az ipari termelőszövetkezetek országosításának követelését magáévá teszi. Ezt a gyűlést, mely ennek a mozgalomnak kezdete, üdvözi a zsolnai gyűlés egyeteme és a szövetség elnöksége. Referálni fog hiven ott fenn az itt megnyilvánult összes kívánságokból.

A napirend: 1. Az O. K. H. és az országosítás.

Ullmann Jákó, előadó: Tisztelt közgyűlés! Márciusi kongresszusunk határozatából első nagygyűlésünket e város falai között tartjuk. Örvendek, hogy nemcsak iparostársaink jelentek meg nem remélt nagy számban, hanem megtisztelt bennünket a városi tanács, azonkívül e város képviselője is. Miről van szó tisztelt nagygyűlés? Arról hogy életerős, dolgozni akaró szabókisiparostársaink részére *munkát* teremtsünk, arról van szó, hogy a tökeszegénységben szinylődő kisiparososztály részére tőkét teremtsünk. Arról van szó, hogy ne siránkozzunk, ne jajgassunk, hanem önnönmagunkba bizva, saját sorsunk megjavítására szövetkezzünk országszerte. Hogy azonban a szövetkezetek szakmánkénti országosítása ne csak nyugalmazott miniszteri tanácsosoknak szerezzenek nyugodalmas mellékfoglalkozást — meglehetősen magas dotációval — hogy azonban fiatal műszaki tanácsosok, az ipari szakválasztmányban ne csak tüzesen fickándozzanak, szövetkezetek céljára megszavazott milliók ne csak

elpocsékoltsanak, hanem a kisiparosság javára szolgáljanak. Hogy az ipari termelő szövetkezeteket ne azok irányítsák, ne azok ellenőrizzék, akiknek szakipari ügyekben annyi a szaktudásuk, hogy csak azt tudják, hogy az emberek mezitelen ne járjanak, van szabó, hogy a földön ne aludjanak, van asztalos, hogy meztláb ne járjanak, van cipész, — mondom — azért szükséges hogy a szakmánként országosított szövetkezetek láttassanak el „szakipari központtal.“ Önök tisztelt szaktársaim megértik, hogy az ipari szövetkezetek bukásait a szakszerűtlen vezetés és irányítás mozdította elő, de nem érti meg Seidl Ambrus ur, aki a fejét struccmadár módjára a homokba dugja. Sajnálom ugyan, hogy ő méltóságát kényelmes foteljében néhány tűszurással nyugtalanítom, de amikor ő és hűséges csatlósai a mi mozgalmunkat *hatalmi hóbortnak, személyes hiúságnak* minősítik, úgy ki kell hogy mondjam, hogy mi az ő hatalmát inkább megerősíteni akarjuk, összes erőnkkel, tudásunkkal arra törekszünk, hogy az ő hatalmát a szövetkezetek megteremtésével azok megszilárdításával még gloriával, dicsfényvel övezzük is. De nem akkor, ha a közgyűlésen feláll és jámbor atyafiainak krokodilus könnyek hullatásával azt meséli, hogy azok a fenegyerek szabók akarják az asztalos és cipészszövetkezeteket is vezetni, de még akkor se, ha hűséges színésztársa Bernáth István beugrik és a szabók céltudatos mozgalmát *megebélyegzi*. (Lelkes éljenzés és taps.)

Tisztelt közgyűlés! Az egész ország iparossága fokozott érdeklődéssel figyeli a szabóiparosok munkásságát. A Dávid és Góliát bibliai harca a mienk. Egyik oldalon a hatalom és tőke óriásai, akik el akarják a föld színéről tüntetni a műhelyek munkálkodó népének intézményeit. Akik azt mondják: a kisiparos szegény, nyomorult, tudatlan. Nem érdemes az életre. Nem alkalmas a fejlődésre, tehát nem adunk módot arra, hogy felsegítsék. A kegyetlen Góliát, az O. K. H. gőgös igazgatója és összeköttetései állanak velünk szemben. Mi Dávidok pedig csak az igazság parittyájával, ezzel az egyszerű fegyverrel szálunk harcba ellenük.

A harc színtere a mi gyászos országunk. Ahol a szegény kisiparosok légiói, a nyomoruság népe várja igazságos törekvéseinek győzelmét.

Ez az érdeklődés hozta ide Önöket, mint azok küldötteit, akik — bármit mondjanak is ellenfeleink — tisztán látják, hogy mi az élet-halál harc célja. Hogy a munka, a kenyér, a jólét attól függ, hogy egységes szövetkezeti mozgalmunk országosan kifejlődhetik-e. Lesz-e annak elég anyagi ereje, erős, szívós kitartása? (Ugy van éljen).

Kitartás van. Erő, tudás is rendelkezésre áll. Csak a tőke az hiányzik. Pénz, megkötött, súlyos feltételekhez szabott, alamizsna-ezrek volnának. Hiszen az O. K. H. igazgatósága, ha vezetését, az eddigi állapotok fenntartását helybenhagyjuk, hajlandó volna tőkét rendelkezésünkre bocsátani. De hiszen mi nem akarunk az eddigi ipari termelő és áruszövetkezetek sorsára

jutni, melyek az O. K. H. igazgatósága szakértelem nélküli embereinek vezetése mellett buktak rendre és mi nem akarjuk magunkat blamirozni, mi élni, virágozni akarunk, a tudás, az ipari szakértelem vezetése alatt gyarapodva.

Hiába kürtöli tele az országot, sajtót és az illetékes hatóságok füleit az O. K. H. igazgatósága azzal, hogy az iparosok éretlenek, alkalmatlanok a szövetkezeti termelésre. Mert bizonyíték a fővárosi szabószövetkezet, mely 10 évi fennállás után az első ruha-termelő intézetté fejlődött, mely munkával, olcsó hitellel lát el száz és száz eddig elhagyott, nyomorgó szabóiparost. És ez fejlődését nem a szerencsés véletlennek, hanem a szövetkezeti emberek öntudatos munkájának, szorgalmának köszönheti.

Az is téves állításuk, hogy az igen nagy városokban lehet csak tömegtermelésre szervezni az iparosságot. Mert hiszen a konfekcióipar jórészt a kisebb városokban, falvakban lakó iparosokat foglalkoztatja, ahol százával, ezrével élnek szabók, akiknek egy évben legfeljebb 5 hónapig van munkájuk. Ott van Svájc, Németország, a művelt külföld példája, melyek igazolják, hogy a ruhagyárak országos keretekben működnek. Tehát tudatos a mi országosítási törekvésünk és helyes, mert ha mi meg nem csináljuk a szövetkezeti konfekciót, megvalósítja a magántőke, mely azonban még nagyobb rabszolgaságba hajtja a kisiparost.

Nincs az O. K. H. igazgatói által felhozott érveknek igazsága. Mindegyikkel szemben az eleven élet, a gyakorlat valóságos példáit hozzuk. És ők mégis, mint valami hajthatatlan cézár, fumigálják a mi kívánságainkat.

Sőt mitöbb. Kezdetől fogva az volt az álláspontunk, hogy a rosszul vezetett O. K. H., bár kötelessége volna, ne terheltesse még az országosítási mozgalom nagy szervezési munkájának terheivel. Az állami háztartás álljon elő, nyuljon hóna alá a szövetkezeteknek és erre a célra hozzon áldozatot. A szabóiparosok küldöttei az országos gyűléseken, küldöttségeik útján nem szüntek meg ezt a tervet hirdetni és megvalósítását kérni. Ennek meg is volt a sikere. Mert Sztéryni kereskedelmi államtitkár ur a szabók szövetkezetének példáját látva, eredményeit nagyrabecsülve, erre a célra 1 millió 400,000 koronát szavaztatott meg az 1908. évi költségvetésben.

Már akkor természetesnek találtuk, hogy hetekre tettük a terminusnak kitűzését, mikor az országosítás munkáját megkezdhetjük. Három év múlt el azóta és mit látunk. Az O. K. H. felvette a megszavazott közel másfélmillió részleteit és még most is fittyet hány, függét mutat. Az országosítás megvalósítására most sem hajlandó. A felvett pénz hovafoordításáról mit sem tudunk. Az ország sajtójának felháborodására, a sajtó támadására hebegett valami feleletfélét, de abból csak azt lehet sejteni, hogy valami más célra fordított a felvett sok-sok ezer korona.

Mi a kötelessége a kisiparosságnak, melyet ilyen

rútul orránál fogva akarnak vezetni? Követelni jogait. De nekünk szabóknak sokszorosán nagyobb a kötelességünk. Mi már az ország közvéleményét felvilágosítottuk, ezeket ráztunk fel a szenvedés megmerevedettségéből, nekünk minden eszközt fel kell használnunk, gigászi küzdelemben legyőzve az O. K. H. vezetősége ellenzését, a legrövidebb időn belül megteremtünk a szabók országosan szervezett termelőszövetkezetét.

Meg kell mutatnunk, ki kell őket oktatnunk, hogy a szakszerű vezetés, a gyakorlati tudás a sárból is aranyat varázsol, — az ellenkezőjét ismerik; hiszen az O. K. H. vezetése alatt nem egy cipésszövetkezet, vagy szabószövetkezet ment tönkre, melyeket szaktudás nélkül vezettek arra nem való emberek. Az országgyűlést, a kormány tagjait, az ország tudományos közvéleményét, mindenkit, aki az ország ipari fejlődésének ügyét szívében hordja, fel kell irásainkkal keresni, személyes agitációval a sajtó nyilvánossága útján be kell mutatnunk, hogy nem egyes emberek alkalmi segítyezése, nem a gépadományozás stb. az iparfejlesztés, a kisipari nyomoruság megszüntetésének módja, hanem szövetkezeti tömegtermelés, mely munkát, anyagot, olcsó hitelt, anyagi függetlenséget szerez.

És ha az O. K. H. nyugalmazott miniszteri tanácsos-elnöke, akinek a nyugalomra sokkal több a kvalifikációja, mint ilyen roppant nagy, rugékonyságot, tudást és modernitást igénylő intézménynek, a szövetkezeteknek vezetésére, még ezután is akadályokat gördít ezer és ezer ember sorsának megváltásáért folyó küzdelmeink elé, akkor meg kell szólaltatni minden faktort és akkor a jelszavunk lesz a legerősebb radikálizmus, melytől eddig tartózkodtunk, igazságos törekvéseink győzelme reményében.

Mi is az országosítás lényege? Mi értjük, tudjuk. Ők is, de szimulálják az értelmetlenséget. Így esik jól nekik. Jól tudják, hogy a nagyipari vállalkozások fejlődésének és anyagi sikereinek titka a kitünő kereskedelmi vezetés és a modern technikát alkalmazni tudó szaktudomány. Ők nem rendelkeznek egyikkel sem.

Végtére is mi nem ósdi koponyájú, káposztalévű emberek vagyunk. Kölyökkorunk óta megedződünk a munka, a nélkülözés iskolájában és kinőttünk a kongresszusozás és egyéb cécók játékaiból. Mi magunkra számítva, a magunk útján indultunk el. Mi csak győzhettünk.

A kis műhelyekben új életre kell kelni a hajdan erős, gazdag szabóiparnak. A szövetkezeti termelés folytonos munkát ad, olcsó hitellel a rendelő szabóknak lehetővé teszi a jobb kereskedelmi konstellációk elérését.

A mai nap még jobban megerősít bennünket abban a hitben, hogy győzni fogunk. Hiszen a földművelő érdekek illusztris képviselője, Achim L. András képviselő ur szavai igazolják, hogy a munkálkodók minden osztálya azonos érdekű és törekvésű velünk és a segítségük mellettünk van. Az ő tanításai nagy hatással vannak reám. Egy új gazdasági fluktuáció korszakát jelenti.

Az angol nagy szövetkezeti élet magyar mását, mely a nagytőke, a nagybirtok mai óriási hatalmát megtöri és a kisembereket igazi jogaikhoz juttatja.

Legyünk apostolai eszméinknek. Én megyek tovább. Folytatom az „izgatást, a lázítást” — a mint méltóságos Seidl Ambrus vezérigazgató és hű csatlósa, Bernáth István urak nevezik a mi agitációnkat. S ha a poklok kapuit kell is betörnünk, győznünk kell, célunkat el kell érünk. Kérem önöket, kövessenek bennünket. (Éljenzés és taps.)

Határozati javaslat.

Elnök indítványozza, hogy a nagygyűlés a napirend 2. és 3. pontját, azonos célzatu és tárgyú lévén, összevonva tárgyalja. A gyűlés elnöki javaslatát elfogadja.

Könyves T. Kálmán előadó: A vidéken lakó szabókisiparosok belátják, hogy ha termelőszövetkezetbe tömörülnek, szükségük van egy központi erőre, mely a termelés üzemének kereskedelmi részét intézi. A konfekció-ipar, melynek külföldi importja valóságos csapásként érintette a szabóipart, legyen magyar és az erre szükséges anyag- és áruraktárak, áruházak, megbízások elfogadása egy világot átfutó nagy finánciális tehetséget igényel; ezért helyes az a tétel, hogy a főváros szakipari központja nélkül a vidéki szövetkezetek elpusztulnának. Kifejezi a vidéki szabók rossz gazdasági helyzetének okait és megkapó színekkel ecseteli a hitelviszonyok fonákságát, a szabókat tönkretévő áruuzsorrát. A vidéki szabóiparosságnak sokszoros érdeke, hogy haladéktalanul szervezkedve az országosítás művét kiépítse.

A következő határozati javaslatot terjeszti a nagygyűlés elé:

A nagygyűlés tagjai, az alulírott városok szabószakosztályai, szabóipartársulatai és termelőszövetkezetei egyetemének hivatalos kiküldöttjei szükségét érzik annak, hogy a három év óta huzódó, termelőszövetkezetek országosítását, illetőleg a szabókisipari termelőszövetkezetek szakipari központját célzó mozgalom ügyében meggyőződésüknek kifejezést adjanak.

A szabókisiparosok kétségbeejtő helyzetén csak a munkaviszonyokat szabályozó, a munkaszerző és a hitelviszonyok visszásságát megszüntető termelőszövetkezet segíthet. A körülbelül 30.000 falusi és városi szabóiparos egyaránt tudatosan törekszik arra, hogy szövetkezetbe tömörülve, új életet, jobb existenciát, munkaképességükhöz és tudásukhoz méltó jövőt teremtsenek maguknak, családjuknak és hogy a hajdan virágzó, ma már végvonaglásban szenvedő nagy szabóipart visszaállítsák a virágzás korába. És a most évenként 10—15 millió korona külföldre kiözönlő munkabért a magyar munkáskezeknek visszahódítsanak.

A Budapesti Szabóiparosok Hitel- és Termelőszövetkezete sikeres útján akarjuk a mi szövetkezeteinket is vezetni. A fővárosi szabószövetkezetben 350 tag

tömörül. Annak nagy apparátusa tud alkalmas, drága munkaerőket alkalmazni, akik ezen vállalkozások legfontosabb részét, a kereskedelmi és szakipari vezetést végzik és így nemcsak nagyobb árak, hanem az olcsó anyag és a jobb munkafeltételek is elérhetőek általuk; addig a vidéki kis szövetkezetek ilyen munkaerők alkalmazására képtelenek volnának.

Éppen ezért az ország összes szabóipari termelőszövetkezetei úgy akarják a modern szak- és kereskedelmi vezetést minden szövetkezet számára megteremteni, hogy ezeknek ellátására egy országos szakipari központ szerveztessék, mely autonóm jogokkal intéhesse a szövetkezetek munkavállalásának, bevásárlásainak és munkafelosztásának ügyeit. Más szóval, az összes szabószakipari termelőszövetkezetek országosítása fejlődésüknek és haladásuknak első és fő feltétele.

Ebben a kérdésben március hó folyamán Budapesten tartott szabószövetkezeti nagygyűlés memorandumot intézett a kereskedelemügyi miniszter urhoz, melyben a Budapesti Szabóiparosok Hitel- és Termelőszövetkezetének égisze alatt ezen szakipari központ szervezését illetőleg az országosítást mielőbb megvalósítani kívánja. Ebben a memorandumban kifejtetett azon súlyos sérelem, hogy az Országos Központi Hitelszövetkezet, ugyszintén a vele kapcsolatosan működő szakválasztmány két év óta következetesen megakadályozza a szabók alakult és alakuló termelőszövetkezeteinek ezen törekvését, olyképpen, hogy egyrészt az 1908. évi állami költségvetésben erre a célra megszavazott 1.400.000 korona szervezési költség felvett részleteit más célra fordította és hogy az eddigi állapotok fenntartását követeli azon szabószövetkezetektől, melyek alakultak és alakulásban vannak.

Mióta a kereskedelmi miniszter ur Ónagyméltóságához ezen memorandum intéztetett, az O. K. H. igazgatósága termelőszövetkezeteink egységes törekvését a rágalmak özönével igyekszik diszkreditálni, sőt a sajtóban sugalmazott közleményekben ezen „országosítási” mozgalom önzetlen, széles látókörű vezetőit önzéssel, hatalmi törekvésekkel vádolja. Az Országos Központi Hitelszövetkezet részéről a szövetkezetek országos kongresszusán az a nevetséges vád is felhozott, hogy a fővárosi szabók a vidékieken akarnak nyereszkeskedni és hogy a vidéki szabóiparosok abszolúte nem kívánják a szövetkezetek alakulását, sőt nem is alkalmasak termelőszövetkezeti munkára. Majdnem hogy azt nem mondták, hogy a szabóságnak már csak a meghalásra van kedve.

Gyűlésünk kijelenti, hogy a szövetkezeti intézménytől jövőnk megváltását várjuk. Az országosítást követeljük és a nagygyűlés memorandumával azonos felterjesztésben kérjük a kereskedelmi miniszter ur Ónagyméltóságát, hogy az országosítás ügyében végleges elhatározását velünk mielőbb tudatni kegyeskedjék, illetőleg az O. K. H. igazgatóságát utasítsa a szabószakipari központ felállítására és szervezésére.

Felolvasa az előadó a Szabó Hírlap 6-ik számában megjelent memorandumot, melyet a budapesti kisipari szövetkezeti kongresszus intézett a kereskedelmi miniszter urhoz.

Lebovits Rudolf (Nagyvárad): Örömmel csatlakozik előadó határozati javaslatához. Kéri a gyűlés tagjait, hogy az egyetértés és összetartás érzésének ápolásában fáradozzanak. Mert a szövetkezet céljai felé törekvésében csak úgy tud haladni, ha tagjai megértik egymást és a gyűlölséget és irigykedést kizárják társadalmukból. Üdvözli Achim L. András országgyűlési képviselőt, kinek szociális érzéke a kisipari érdekek iránt nem közömbös.

Gyepes Gergely előadó: Sajnálattal konstatálja, hogy egyes városok szabói közt nagy az elkedvetlenedés az országosítás elhuzódása miatt. Az O. K. H. igazgatósága és vidéken élő közegei hozzájárulnak a depresszió terjedéséhez azzal, hogy mindenütt hirdetik az ipari szövetkezetek bukásáról szóló híreket. Akik megértik a szövetkezeti eszme nagy horderejét, azok nem lohadó lelkesedéssel apostolkodnak és segítik gyarapítani a szövetkezeti emberek hadsorait, azok csak mosolyognak a bukásokról terjesztett híreken, hiszen azok csak érvei a szabószövetkezeti emberek ama meggyőződésének, hogy szakipari központ nélkül tökéletesítés stb. mind értéktelen. Kéri a jelenlevőket a szak-sajtó támogatására. A Szabó Hírlap agitációs közleményeit mindig szélesebb körben kell terjeszteni, mert a sajtó a legjobb eszköz a lelkesítéshez és a tanításhoz. A határozati javaslatához hozzájárul. Lelkesítő beszédében felhívja a szövetkezeti emberek figyelmét Vikár Béla apostolkodására és 10 éves jubileumi beszédére.

Bálint Menyhért előadó: A szövetkezeti eszmét Magyarországon legelőbb az iparosság propagálta. Egyes iparágakban a kézműipart tönkretette a tömegtermelésre berendezkedő nagyipar. A malomipar, hol a száraz-, vízi- és szélmalomok látták el a közszükségletet, a gőzmalomok és gépmalmok gyors terjedésével teljesen kivevődött a kisipari kezekből. Mikor az első gőzmalomok nagy kénye figyelmeltette őket a veszedelemre, sok helyütt összegyűltek a molnárok szövetkezés céljából, hogy ők a hivatott mesterei a malom-üzemnek, előzzék meg a nagytőke őket romboló veszedelmét. De a megértés hiányában a szövetkezésből nem lett semmi s a régen még kitűnő jövedelmű malom tulajdonosai a gőzmalomok alkalmazottáivá lettek, üzemük elpusztult. A cipőipart is ma már teljesen elnyeléssel fenyegeti a gyár- ipar és így van a többi iparban is. A prosnitzi és külföldi konfekció-ipar, a posztógyárak házi-ipszerüleg üzött ruhastererjei, de ami ennél is veszedelmesebb, a nagy posztó-kereskedők ruhavállalása részletfizetési alapon, fenyeget bennünket végső veszedelemmel. A pusztulást nem kell részleteznem, azt mindenki a maga körében tapasztalhatja. Ha tehát mi most meg nem előzzük a nagytőke mindent felszívó terveit és szövetkezetünk országosan tömegtermelésre nem alakul át, úgy az önálló, független szabóipar maradványa is a nagytőke

karmaiban fog elvérezni. A katonai szállítások százmilliók mennyiségéből reánk eső részt, ha elkészíteni vállalnók, vajjon képesek volnánk-e erre így szervezetlenül? Egy mást rontanánk a versenyben és eleget se tudnánk tenni. S ami a legfőbb, a mozgósítás esetére garanciát tudnánk-e nyújtani? A vasuti szállításból a posta és egyéb szállításokból egy tekintélyes részt vállal a budapesti szövetkezet és olyan kitűnően teljesítette a szállítást, hogy elsőrendű minősítést kaptunk. De ha vállalnók az egészet, csak úgy lehetne ezt a vállalkozást teljesíteni, ha az ország szabóipari munkaerejének képzettek, munkateljesítőképeségében elsőrendű erők szövetkezve volnának. Ott van a városi szabóság, már ott is nagy a külföldi import, mert máig a gyors rossz munkaerő, mely olcsó, volt az egyetlen mód ezen tömegáru olcsóságának megtartására. A nép ma már izléses ruhákhoz szokik, ott is tudás és jobb munkaerő lesz szükséges. Ezt is csak szövetkezés révén lehet elérni. Mindezen indokok a szabóipari termelés szövetkezeti tömegtermelését teszik szükségessé. Támadja a nagy agráriusokat, akik mindenféle ipari fejlődést megakadályoznak. Részletesebben az ország különböző vidékein tapasztaltakat, midőn a szabóiparos kénytelen a feles földjét maga művelni és így elfelejti mesterségét. A kisiparosnak munka és tőke kell, ezt szövetkezeti téren elérheti. Kéri a határozati javaslat elfogadását. (Éljenzés és taps.)

A gyűlés vezetését *Lebovits* Rudolf társelnök vette át.

Kaszab Géza, Arad: A határozati javaslat és memorandum enyhe hangja nem elég erélyes. Nem alázatos kérésre, hanem erélyes követelésre van szükség. Ötven év óta kongresszusozik az iparosság. És ma is ott tart, ahol kezdte. Ennek a gerinctelenség az oka. Rámutat a munkások gazdasági és politika harcára, mely 1^{1/2} évtized alatt óriási sikereket tud felmutatni. Hogy az iparosság milyen gyámoltalan, annak példája az O. K. H. megvalósítása. 26 évi agitáció után, az iparosok sürgetésére hozatott az 1898. évi XXIII. t.-c., melynek alap gondolata a kisipari erők összesítése, felsegélyezése és ime, belefeküdtek az agráriusok és ezt az intézményt az iparosok és az ipar ellenségévé tették. Elvetemült cinizmussal hátráltatja az O. K. H. igazgatósága az ipari fejlődést. És mert maguk mögött érzik az agrárius rabszolgatartók nagy hatalmát, fittyet hánynak az iparosság minden törekvésének. Ezért én tovább megyek a határozati javaslatnál. Nemcsak szakipari központot követeljünk, hanem az 1898. évi XXIII. t. c. revízióját: az agrár és ipari külön központok felállítását.

Bálint Menyhért: Kaszab főtitkár ur javaslatát, hogy memorandumunk a szövetkezeti törvény revízióját is sürgesse, nem fogadom el. Emlékezni kell az ipar-törvény revíziójára, mely 36 év óta vajudó kérdés és még most is a régi rossz törvény van érvényben. Mert sok más kérdéssel kapcsolták össze. Sokkal helyesebb lett volna, ha azóta sok fontos kérdést megoldottak volna. A mi törekvésünk az O. K. H. mai szervezetén belül is megvalósítható, kár és bűn volna azt az évtizedekig elhúzódható revízióig halasztgatni.

Berta Pál (Orosháza): Az orosháziak üdvözlétet tolmácsolja. A vidéki szabókisiparosok szomorú helyzetét a maga őszinte valóságában tárja elő. Az anyagrendelési uzsorát, a végzett munka bére utáni kálváriás futkározást meg kell szüntetni.

Fudaly Bálint (Nagyvárad): A vidéki városi centrumok szabósága talán a legjobban várja a szövetkezeti alakulások megvalósítását. És igen természetes, hogy az ezen városi központokon bukott szövetkezetek rossz és helytelen szervezése már iskolát teremtett. Ők már tudják, hogy az országos szabóipari központ követelése nem hatalmi kérdés, hanem jogos előrelátás.

Medgyesi Ferencz (Csongrád): Igen lelkes beszédben propagálja a határozati javaslat elfogadását.

A nagygyűlés a vitát berekesztettnek nyilvánítja. A feltett kérdésre a gyűlés tagjai egyhangulag elfogadják a határozati javaslatot. A budapesti központi bizottság felhivatik ezen javaslatnak a kereskedelemügyi miniszter urhoz való benyújtására és az országgyűlési képviselők útján a törvényhozáshoz való juttatására.

Indítványok.

Szabó Gusztáv (Endrőd): „A nagygyűlés utasítja a központi bizottságot, hogy minden községben az agitáció intenzív folytatására bizalmi embert válasszon, aki havonként jelentést tesz munkája eredményéről.“ Indítványának megokolására felsorolja azt a sok visszautasítást és méltatlan eljárást, melyet az alakuló ipari szövetkezetek az O. K. H. részéről elszenvedni kénytelenek. Mikor ők Endrődön alakultak, a központhoz fordultak. A válasz az volt: Szabóipari szövetkezetet nem hajlandók alakítani. Nemrégiben malomszövetkezet alakult. Erre a válasz az volt, hogy malomszövetkezetet se alakít. Vagyis minden ipari szövetkezetnek ellenségei ők. Elkedvetlenítik, következetesen lebeszélnek a szövetkezeti embereket. Ezeket az adatokat össze kell gyűjteni és ezt a mesterséges ellenségeskedést le kell szerelni a bizalmi rendszer folytonos munkájával.

Ullmann Jákó: Szabó Gusztávnak igaza van. A központi szervező bizottság már foglalkozott ezzel a kérdéssel. Eddig ez lehetetlen volt, mert hiszen voltak vidékek, ahol a szövetkezeti mozgalomnak hirehamva se volt. Most a vidéki nagygyűlésekkel kapcsolatosan ezt a bizalmi rendszert is ki fogjuk építeni. Szabó Gusztáv megjegyzései találók. Az O. K. H. tényleg olyan, mint a mesebeli szörny, mely a saját gyermekeit fölfalja. Ahelyett, hogy fölnevelné, ápolná őket a természet és törvény parancsolta hivatása szerint, gyomrának éhét velük csillapítja. Az O. K. H. is éhes, a bukások sorozata elrontotta a gyomrát. Erről a szörnyteremtésről azonban le fogjuk szoktatni.

Sok időnk nincs vitázni és beszédekkel időt rabolni. Mert még reánk az a feladat is vár, hogy a gyűlés tagjai zártkörű beszélgetés keretében a további agitáció személyi kérdéseit is megállapítsák. A szabóiparosság felett a halálharangot kongatják, nem rá-

olvasásra, nem kuruzslásra vágyik, hanem radikális operációra. Hogy erre elérkezett az utolsó óra, a most kiadott statisztikai adatok, mint valami lázmérő mutatják a szabóipar betegségének stádiumát. A textilipari gyártmányok behozatalának összege ez év első hat hónapjában 232 millió korona, melyből a konfekcionált áruk 47 milliót tesznek ki.

Mintha azt mondanánk, minden eddigi munkanyag $\frac{2}{3}$ részét Ausztria készíti. Legyünk tehát erősek és készüljünk a nagy operációra. Az élet-halál küzdelemben serényen munkálkodjunk.

Tellmann Béla (Brassó): Helyesli az indítványt, kéri annak záros határidőn belül való létesítését, olyképen, hogy a Szabó Hírlap közölje állandóan a bizalmi férfiak névsorát, hogy a vidéken lakó szabóiparosok személyesen felkereshessék őket. Egyébként sürgeti, hogy a szövetkezeti agitáció céljaira agitációs írássok adassanak ki. Az indítvány elfogadtatott.

Üdvözlések.

Kovan Endre (Békéscsaba): Indítványozza, hogy a nagygyűlés a kereskedelemügyi miniszter és államtitkár urakhoz, valamint **Vikár Béla** szövetkezeti elnökhöz üdvözlő táviratot intézzen. Indítvány elfogadtatott.

A nagygyűlés a következő üdvözlő sürgönyöket intézte:

Nagyméltóságú **Hieronymi Károly**
magyar királyi kereskedelemügyi miniszter urhoz.

Békéscsabán tartott termelészövetkezetek ügyét tárgyaló nagygyűlés Nagyméltóságodat tisztelettel üdvözli és bizalommal kéri, hogy szövetkezeteink országosítását célzó igazságos és közérdekű mozgalmunkat régi jóakarattal támogatni kegyeskedjék. Felterjesztett memorandumunk elbírálását azzal a bizalommal várjuk Excellenciádtól, melyet évtizedes munkásságával méltán kiérdemelt.

Tisztelettel

Timár Endre, elnök.
Kovan Endre, alelnök.

Könyves T. Kálmán, jegyző.
Ullmann Jákó, előadó.

Méltóságos **Kálmán Gusztáv** államtitkár urnak Budapest.

A szabóiparosok békéscsabai nagygyűlése Méltóságodban az ipari érdekek illusztris munkását üdvözli és a termelő szövetkezetek országosítását célzó közhasznú törekvéseink támogatását kérjük.

Tisztelettel

Timár Endre, elnök.
Kovan Endre, alelnök.

Könyves T. Kálmán, jegyző.
Ullmann Jákó, előadó.

Nagyságos **Vikár Béla** elnök urnak Budapest.

Termelészövetkezetek országosítását célzó mozgalmunk vezérét, a kisipari érdekek előharcosát békéscsabai nagygyűlésünk szeretettel üdvözli és tántoríthatatlan bizalmáról biztosítja.

Tisztelettel

Timár Endre, elnök.
Kovan Endre, alelnök.

Könyves T. Kálmán, jegyző.
Ullmann Jákó, előadó.

A nagygyűlés berekesztése.

Lebovits Rudolf alelnök: Megköszöni Békéscsaba város közönségének a szívélyes vendéglátást, megállapítja, hogy a végzett komoly munka becsületére válik a szövetkezeti emberek társadalmának. Akik ma megerősödve hitükben, akaratukban, ujult erővel hozzálatnak munkájukhoz. Egyesült erővel, összetartással küzdve biztos a siker. Legyünk erősek és akkor minden akadályt legyőzve, az óhajtott jólétet is elérhetjük.

KELLNER M. és TÁRSA

Telefon 98-42. GÉPDOBOZGYÁR Telefon 98-42.
BUDAPEST, VII. KER., ALPÁR-UTCA 7. SZÁM.

Készít mindenféle
csomagoló, fény-
üzési és adjusztáló-
dobozokat.

Különlegesség össze-
törhetően rakfári do-
bozok és szabadal-
mazott postadobozok.

KUNSTÄDTER VILMOS

papirkereskedése és könyvnyomdai műintézete
VIII, JÓZSEF-KÖRUT 7.
VII., DAMJANICH-UTCA 32. SZ. és VII., THÖKÖLY-UT 53. SZ.
Telefon 58-06. oooooo Telefon 833.

Szabáspapír, szabászati eszközök, mértékek,
üzleti könyvek, irodaberendezések a legelőnyö-
sebb árban kaphatók.

FINGEL TESTVÉREK

Felhívjuk a férfiszabó iparos urak szives figyelmét fenti telepünkre, hol férfi ruhák száraz és vegytisztítását — szükség esetén 24 óra alatt — jutányosan és pontosan eszközöljük. Specialisták női ruhák, esikék, selymek, függönyök, zsinórok stb. mintaszerinti megfestésében és azok száraz és vegytisztításában. Vidéki megrendeléseket pontosan eszközlünk.

Fióküzletek: VII., Dob-utca 59 -- VI., Nagymező-utca 52.

SZÁRAZ, VEGYTISZTÍTÓ ÉS MŰFESTŐ TELEPE
FŐÜZLET: VII., SIP-UTCA 11. SZ.

TELEFON: 160-76.

Ekker, Pártos és Társa

Anker-palota. BUDAPEST Anker-palota.
VI., Király-utca és Károly-körut sarok.

Libéria=posztó, divatanyag

a legnagyobb választékban kapható.

Kriston Dániel vendéglője megnyílt, Vörösmarthy-utca 45. (Aradi-u. sarok.) Kitűnő ételek, italok, jutányos ár. Pontos kiszolgálás. Szabók találkozóhelye.

Dékány Sándor vendéglője,
VII., Wesselényi-utca 63. sz. (Magyar Színházzal szemben.) Kitűnő magyar konyha, saját szüretelésű legjobb borok. Pontos és gyors kiszolgálás. Reggel 3 óráig nyitva. Szabók találkozóhelye. Színház után friss, izletes vacsora.

LÁZÁR-féle kávéház

Budapest, VII., Dob-utca 20. (Holló-utca sarok).

A budapesti női-
és férfi-konfekció
szabómesterek ta-
lálkozó helye.

KLÉIN „RÉMI“-kávéháza József-körut 6 sz.
A szabók találkozási helye.

Forgalmas vidéki városban
egy huszonnégy év óta fennálló szabó-üzlet elhalálozás
miatt eladó. Cím a kiadóhivatalban.

Kovald

Fest

Tisztít

Gyár és főüzlet: V.I., Szövetség-u. 35/37.

A rochdale-i becsületes úttörők története

Irta: G. J. Holyoake.

Franciából fordította: Vikár Béla.

XVI.

IX. FEJEZET.

A szövetkezet céljai és szabályai.

A szövetkezet alapítói nem tudtak megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy az üzletben a tőke halássza el a haszon legnagyobb részét. Azt a problémát tűzték maguk elé, hogy oly tervet találjanak, mely lehetővé teszi azt, hogy az a munkás, az a szövetkezeti tag, kinek munkája nélkül haszon nem is volna, a nyereség arányos részét szinte megkapja. A szövetkezők többszöri hosszas tanácskozás után elhatározták, hogy egy szabályzatot dolgoznak ki és elfogadták Charles Howarthnak azt az indítványát, hogy a hasznot bevásárlásaik arányában osszák szét a tagok közt, azaz hogy a haszonból első sorban a vezetés költségeit fizetik, a befektetett tőke 5%-os kamatát s ami még azután fennmarad, az eszközölt vásárlások arányában évnegyedenként kiosztják a tagok közt. E terv már megegyezett a rochdalei szövetkezők szellemével s a nagyra nőtt szövetkezetnek ma is ez képezi az alapját.

A nyereség elosztása évnegyedenként történik minden osztályban. A kicsiben való elárusítás jövedelméből levonják a következőket:

1. Kezelés költségeit.
2. A kölcsönök kamatát.
3. Az ingó és ingatlanok elhasználási százalékát.
4. Az üzletrészek után járó osztalékot.
5. Az üzlet kiterjesztése céljából bizonyos összeget, amit félre tesznek.

6. A két és fél százalékot, amit nevelési célokra fordítanak.

A még fennmaradó összeget azután bevásárlásaik arányában szétosztják a tagok közt.

Az úttörők, mielőtt teheték, nagy bölcsen és elővigyázóan egy „kárpoztási tőkét“ alapítottak abból az egy shillingnyi beiratási díjból, amelyet minden tag tartozott lefizetni a szövetkezetbe való lépésekor. Aki a szövetkezetből kilépett, annak abból a két forintjából, amelyet a szövetkezetből kapott, egy-egy shillinget visszatartottak. A szövetkezetten kívül állókkal való üzletekből befolyt haszon is ennek a „kárpoztási tőkének“ gyarapítására fordított. Ez a tartalék némely áru valamely okból történt értékvesztésének kárpoztásul szolgál. A szövetkezet minden pénzügyi viszonyaiból egy tetemes pótlékot számít az ily értékvesztés fedezésére. Az áruk értéke, valamint a bolt maga, telkével együtt a leltárba mindig *értéken alul lett felvéve*, úgy, hogy ha a szövetkezet megbukna, a részvényesek többet kapnának részvényeik névértékénél, minden tagra a jegyzett fontja után 25 shilling jutna.

Most minden új tagnak öt drb egy fontos részvényt kell jegyezni s midőn beiratkozik, egy shilling beiratási díjat fizet, ezenkívül hetenként három pennyt fizet mindaddig, míg az öt font letörlesztve nincs, de ezen törlesztéseket megkönnyíti a sokféle haszon, melyet a szövetkezeti boltban való vásárlásai révén élvez.

Az igazgatóság jogosítva van oly tagot, kinek viselkedése a szövetkezetre nézve káros, felfüggeszteni, a közgyűlés pedig szavazás útján kizárhatja. Az újból való felvételnek aztán erős akadályai vannak, mert nem egykönnyen fogadnak ismét vissza felfüggesztett vagy kizárt tagot.

A szövetkezet hozzájárult a nagyban eladó szövetkezet megalapításához is. Az itt nyert haszonból

első sorban a tőke öt százalékos kamatát és az igazgatás költségeit fizetik, a fennmaradt összeg egy harmadát pedig tartalék képzésére fordítják, mely hivatva van az esetleges veszteségeket fedezni. A többit újból a vevők közt osztják el vásárlásaik arányában. A nagyban eladónál valamely tag által bármely szövetkezet vásárolhat, a vásárlónak azonban a becsületes takácsok szövetkezeti tagjának kell lennie.

A szorult helyzetbe jutott tag, az igazgatóság engedélye mellett, két font kivételével, az összes pénzt kiveheti anélkül, hogy megszűnne tag lenni. Sőt az 1849-iki válság idején a szövetkezet igazgatósága megengedte tagjainak, hogy minden pénzüket kivehessék, ami az egy fontot felülhaladja. Habár ritkaság, hogy egy igazgatóság a kérelmező magánügyeivel sokat törődne, ezen szövetkezet igazgatóit büszkeséggel töltötte el az a tudat, hogy a szövetkezet szerencsétleneit gyorsan és bőven segíyezheték. Még ma is emlegetik az illető tagok az igazgatóság határos, kötelességtudó eljárását, nemesszivűségét ama nehéz időkben, amidőn alkalom van jót tenni és tett is anélkül, hogy ezáltal a szövetkezet létét kockáztatta volna. Különben a tagok minden öt fonton felüli összeget kivehettek a következő táblázat szerint:

2 £	10 sh.	felmondás nélkül.
2 „	10 sh-től	5 fontig 2 heti felmondás után
5 „	10 „	3 „ „ „
10 „	20 „	4 „ „ „
10 „	30 „	5 „ „ „
30 „	40 „	6 „ „ „
40 „	50 „	7 „ „ „
50 „	60 „	8 „ „ „
60 „	70 „	9 „ „ „
70 „	80 „	10 „ „ „
80 „	90 „	11 „ „ „
90 „	100 „	12 „ „ „

Egy tag sem birhat száz fontnál több részvényvel,* hacsak nem szólnak ezek csupán egy évre és ezen tőkék kamatai nem haladhatják túl a harminc fontnyi kamatot. Az igazgatók is vehetnek fel kölcsönöket, azonban némi megszorítással.

Az összes vitás ügyeket a következő fórumok intézik el:

1. Az igazgatóság.
2. Egy választott bíróság
3. A közgyűlés.

Az áruk minőségére és árára, vagy az alkalmazottak magaviseletére vonatkozó panaszok az *igazgatósághoz írásban terjesztendők be*, melyre az *szintén írásban válaszol*. Ha azonban az igazgatóság határozata nem lenne kielégítő, akkor az ügy a közgyűlés elé terjesztendő, melynek ítélete végérvényes.

A jövedelmi adó behajtásával sokat zaklatták

takácsainkat. Ennek a kérdésnek végleges megoldása példaképp szolgálhat a többi társulatoknak.

A szövetkezet rendesen fizetett jövedelmi adót, de minthogy az egyes tagok jövedelme sokkal csekélyebb volt annál az összegnél, melyért a kormány adót követelhet, így a szövetkezet felebbezett, de a határozat kimondásáig fizetnie kellett.

A pénzügyi hatóság elrendelte, hogy a szövetkezet köteles ezt megfizetni, de a tagok egyenként kérhetik majd a rájuk eső rész megtérítését illetve visszafizetését. De hát ezer tagnál ez nehéz dolog lett volna. Egy évben a tagok testületileg mentek el felebbezésüket előadni, de a hivatalnokok nem bocsátották be őket s azzal küldték vissza, hogy nevezzenek ki egy képviselőt. S így még mindig kénytelenek voltak fizetni. Néhány parlamenti képviselő véleményét kérték ki, akik azt mondták, hogy a szövetkezetnek alá kell magát vetnie a jövedelmi adó fizetésének. A jogtudósokat is megkérdezték, ezek álláspontja az előbbiekével ellentételezett. Bizalmuk gyarapodott a szövetkezeti tagok szaporodásával és 1856-ban elhatározták, hogy e követelésnek ellent állanak és ha szükséges, per útján tisztázzák a dolgot. Egy októberi napon tartott igazgatósági ülésen Smithies és Ellis igazgatósági tagokat választották meg, hogy a felebbezési ügyeket vezessék. A kiküldöttek a kitűzött napon megjelentek az illetékes hatóságnál és felebbezésüket előadva, azt mondták, hogy a szövetkezetet fel kell menteni a jövedelmi adó fizetése alól, mert az egy oly ipar és önszegélyző társulati törvénycikk alapján lett bejegyezve, amely megtiltja a tagoknak, hogy bármi címen többet kapjanak évenként harminc fontnál a szövetkezettől. Ez ügyet elnapolták, hogy majd a legközelebbi alkalommal elsőnek tárgyalják. Ez a nap is elérkezett. Smithies és Ellis urak hallottak néhány ügyet tárgyalni, de ez övék nem került sorra. Azt mondták nekik, hogy jöjjenek el a legközelebbi nap. Ekkor azzal bocsátották el, hogy majd egy újabb utólagosan meghatározott napra fogják őket beidézni ügyük tárgyalására. Az ezen üggyel megbízott hivatalnok most levelez Londonnal. Azonban Smithies és Ellis urak sohasem lettek beidézve. Az adószedő pedig csak jött a pénzért, biztosítván a szövetkezetet arról, hogy ha ez az adószedés hivatalból törvénytelennek ismertetik el, visszafizetik az összes címen fizetet pénzüket. De bizony a szövetkezetnek semmi nem lett visszafizetve. A szövetkezők ezt az adószedő részéről merészségnek minősítették, úgy vélekedvén: hogyan mer ő adót szedni addig, míg az ügy nincs elintézve, sőt azt mondták, hogy alantas műveltségű emberek megfélemlítvén, visszaél hivatalos állásával William Cooper úr előterjesztette ezt az ügyet az úttörők igazgatósági ülésén, amely az 1856-ik évi december 4-én kelt jegyzőkönyvében ezt a tökéletesen angolos határozatot bocsátotta ki: „*Elhatároztuk, hogy nem fizetjük a jövedelmi adót mindaddig, amíg erre kényszerítve nem leszünk.*“

(Folytatjuk.)

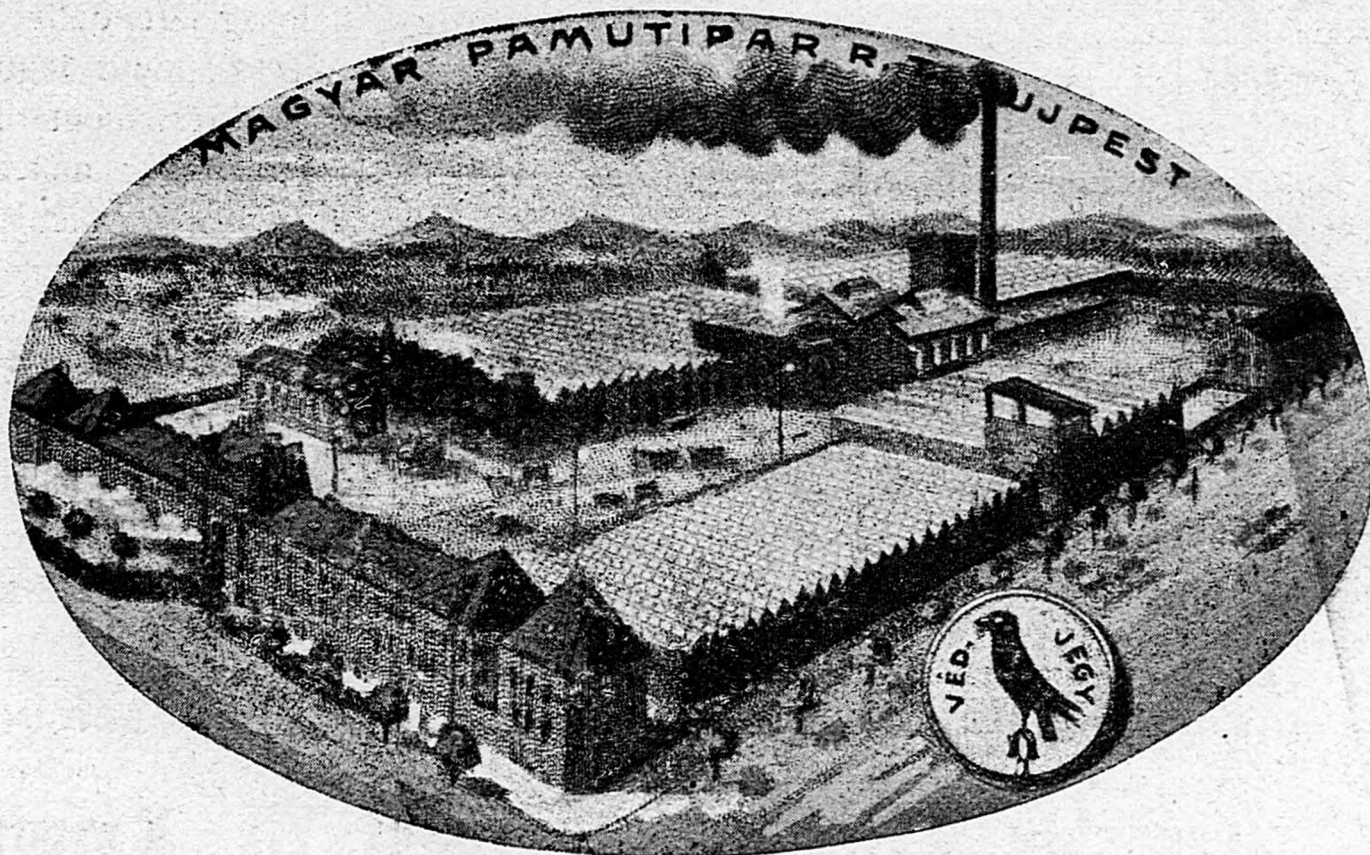
* Egy utóbbi parlamenti törvénycikk ezt a számot 200-ra emelte fel.

Magyar Pamutipar R. T. Ujpest.

Városi raktár: BUDAPEST, V., SAS-UTCA 25. SZAM.

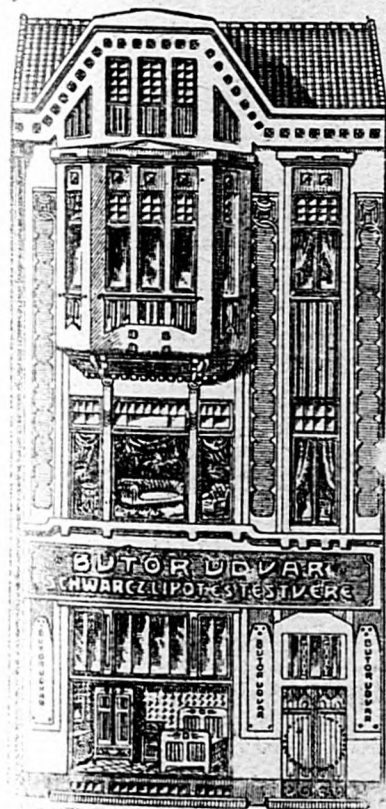
Pártoljuk a magyar ipart!

Pártoljuk a magyar ipart!

Gyárt mindenféle szabókelléket, szállítási cikket, inledet nyersárut, vásznát, chifont, szatint grádlit és bélésárukat.

Modern butor-udvar

nyújt alkalmat hitelképes egyéneknek, még nem létező fizetési feltételek mellett szilárd kivitelű

polituros,

matt- és keményfa, háló-, ebédlő-, uriszoba konyhaberendezés és saját-készítményü 30 havi egyenkárpilozottárak 30 lő részletdrbonkint is törlesztésre Készpénzért elkészítési árban.

SCHWARCZ LIPÓT és TESTV.

butoriparosok

Budapest, Hársfa-u. 37

Wesselényi-utcai keresztezés.

TELEFON 103-84.

Megjelent

A modern szabászat tankönyve

Magyarország hét legelsőbbrendű szabásza által szerkesztett

Ára kötve 5 korona. füzv: 3 korona.

Nélkülözhetetlen tanácsadója a szabóipari szakmával foglalkozóknak

Lapunk kiadóhivatalában kapható

GERGELY PÉTER

IV. ker., FERENCIEK-TERE (Csáki-palota)

Ajánlja: I. rendű férfi és női kül- és belföldi szöveteit a legmóltányosabb árban. Szabóiparosok 20% árendedményben részesülnek

Pfaff - J - Központi-orsós

(Central Bobbin)

elismert

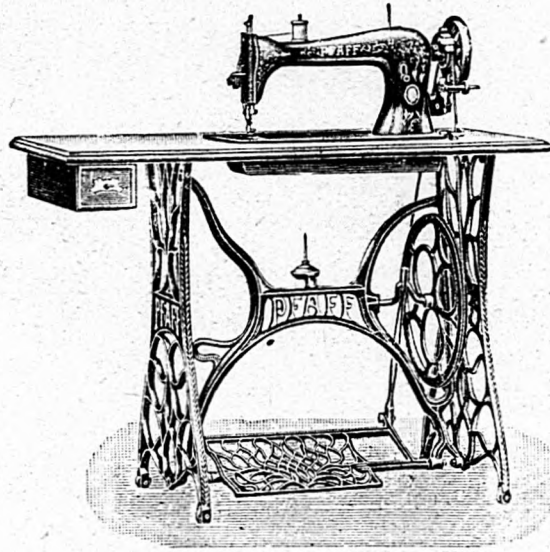
elsőrangú szabóipari varrógép

Könnyű zajtalan menet!

Nagy orsótartó nagy orsóval.

Legujabb jobbitások!

Legujabb és legcélszerűbb
erőhajtó berendezések!

Számos célszerű apparátus!

Allandóan szép és erős öltés!

Feltétlen megbízható!

Képes árjegyzék
kivánatra ingyen.

A hadsereg és tengerészet számos ruházatfelszerelési műhelyében használatban

Képviselet: Herbster Károlynál, Budapest, VII., Károly-körút 9.

Alapított 1885.

60

Alapított 1885.

A modern szabászatból

kellő és alapos oktatás a legrövidebb
idő alatt csakis az 1885. év óta fennálló,
aranyéremmel és díszoklevéllel kitüntetett

Első Nyilvános szabásztanítási Intézet-

ben nyerhető

Budapest, IV., Szervita-tér 8. II. emelet 36.

□ TANIDŐ NAPONTA 5 ÓRA. □

Tanórák: ünnep- és vasárnapokat kivéve reggel 9 órától
12 óráig; délután 2 órától 4 óráig tartatnak,
== vagy kívánatra este 7 órától 9 óráig. ==

Rendes tanidő 14 nap. A fölfogáshoz képest a tanidő
néhány napra redukálható, vagy a szükséghez
mértén meghosszabbítható.

Minden tanítvány már az első 8 napon belül próbaszabás
által meggyőződhetik tanulásának eredményé-
ről. Az intézet műhelyében próbát csinálhat.

Tandij: a modern férfi-ruhák szabásának tanítására, az
összes rajzkellékekkel együtt 70 kor. Magyar
ruhák, katonai- és papiégyenruhákkal együtt
100 korona.

Süketnémák, vagy akik a szabóságot nem tanulták, a
tandij kétszeresét fizetik.

Tandij a belépés napján előre fizetendő. — Bővebb érte-
sítés levél útján is nyerhető.

BARBER IZIDOR ÉS TSA

≡ bel- és külföldi ≡

posztók, bélésárúk

és szabókellékek

≡ gyári raktára ≡

BUDAPEST

V., Deák-tér 3. szám.

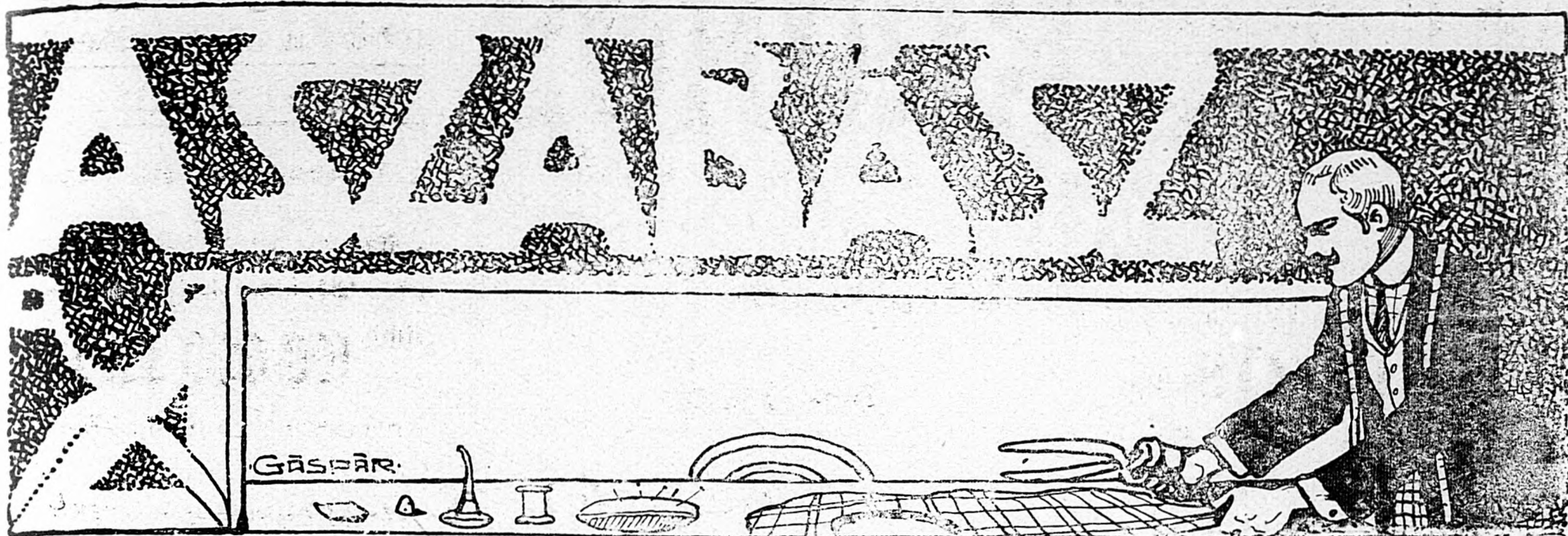
Fischer Simon és Tsai

Bpest, Bécsi-u. 7. Deák Ferenc-u. 12.

Arany- és selyem brokátok.
Fekete és színes selyembélések.
Selyem- és chappe-ujjábélések.
Bársonyok és Peluche-ök.

Az öltözködés művészete.

Mangold Béla Kolos „A férfi és ruhája” című kitűnő könyvéből.

XVII.

A nyakravaló gondozása.

A nyakravalót minél kevesebb hajtéssel kell eltenni. Legcélszerűbb, ha a nyakrésznél összehajtva és eltevés előtt jól kisimitva, valamely fiókba helyezzük. Ha a nyakkendő finom selyemből való, a gyűrődés két-három napi pihentetés alatt önmagától kisimul. Igen elterjedt az eltevésnek az a módja, hogy a szekrény ajtaján alkalmazott zsinórra, vagy e célra készült kis rudra aggatják a nyakkendőt. Ez is elég jó kezelés, de ha a nyakkendők fölé egy könnyű kis függönyt húzunk, még jobb, mert ezzel a portól is óvjuk azokat. A nyakkendőket dobozban tartani azért nem tanácsos, mert minden egyes darab kivevése rendetlenséget okozhat — és a többinek gyűrődését idézheti elő. Finom anyagból készült nyakkendő szövetje vagy mintája ritkán rojtosodik, de ha a finom selyemszálak mégis némileg bolyhossá tennék felületét, (kivált ott, hol a szakáll dörzsöli, vagy a nyakkendő tő tépi föl), ezen úgy segíthetünk legjobban, ha a nyakkendőt egy szempillantatra Bunsen-láng fölé tartjuk. Ezáltal az apró selyemszálak lepörzsölődnek és a nyakravaló visszanyeri eredeti sima felületét.

Új kabát viselése.

Az új kabátot, melyet azon utasítással rendeltünk, hogy főképp begombolva akarjuk viselni, az első nyolc napig tényleg úgy kellene használni. Ezen idő alatt a kabát teljesen a testünkhöz simul s megkapja annak formáját úgy, hogy ha később nyitva is viselnők, mindig jól álló marad. A hanyagul felöltött és gondatlanul viselt kabát épp úgy elveszti helyes formáját, mint a cipő, ha azt befűzés vagy begombolás nélkül viselnők. Mindez természetesen nem vonatkozik a frakkra vagy olyan más kabátra, mely rendszeren nyitva viseltetik s mely — ennek megfelelőleg — a gombolható kabáttól teljesen eltérő módon szabott.

Foltok eltávolítása.

Ruhából a zsirfoltot legjobban úgy távolíthatjuk el, ha a folt alá és fölé selyempapirost terítünk és jó meleg vassal vasalgatjuk. Közöséges foltot meleg vízzel, jó szappannal és egy kis dörzsöléssel lehet a ruhából kitisztítani. Piszkos zsirfolt ellen legalkalmasabb az ammoniak vagy benzín használata. Festékfoltot a terpentín távolítja el legbiztosabban, míg a sav által elváltozott színek csak a színes „cream” (angol sz·r) adja vissza eredeti árnyalatát.

Az ing csomagolása.

Nagyon egyszerű az ing jó csomagolása, de sokan mégsem ismerik annak helyes módját. Legelőször is szedjük ki az ingből azt a sok apró gombostűt, mit a mosónő vagy tisztító szurkált bele. Ezt a munkát tanácsos gondosan elvégezni, nehogy a benfelejtett gombostűkkel testünket sértsük. Ha ez megtörtént, — t. i. a tűk eltávolítása, — az ing alsó puha részét hajtsuk vissza az ingmellre, tehát éppen megfordítva, mint azt a mosónők teszik. Ezáltal az ingmell védve lesz minden karcolástól vagy piszkolódástól. Az első inget a betakart mellrészrel felfelé tegyük a bőröndbe vagy dobozba, a másodikat fordítva helyezzük rá, úgy hogy a két ing mellrésze egymásra, de egyúttal az egyik ing felső mellrésze a másiknak alsó mellrészére kerüljön. Az így becsomagolt ingek a leghosszabb utazás vagy postai szállitás alatt sem gyűrődnek.

Gyűrött ruhák.

Az új ruhát minden szabó erős papirdobozban vagy postaládában szokta megküldeni vidéki megrendelőjének és bizonyos, hogy a ruha a csomagolástól gyűrődötten érkezik rendeltetési helyére. Ha nincs sürgős szükségünk a ruhára, akkor akasszuk a szekrénybe, hol 1—2 nap alatt kisimulnak a ráncok, de ha azonnal akarjuk használni a ruhát, terítsük egy szék hátára és helyezzük lassu tűz elé. A mérsékelt, egyformán sugárzó meleg a gyűrődéseket gyorsan eltünteti.

(Folytatjuk.)

■ Uralja az ■
egész világot

KRONOS

Szag és veszélymentes!
Könnyű kezelés!
Azonnal világít!

A szabóműhelyek átka megszűnt, petroleumlámpa **KRONOS-RA** átalakítva, tündéri fényt ad, melynek fényereje 90-szer erősebb, mint a közönséges petroleumlámpáé.

A legerősebb fény mellett 16 órai égés nem fogyaszt többet $\frac{3}{4}$ liternél.

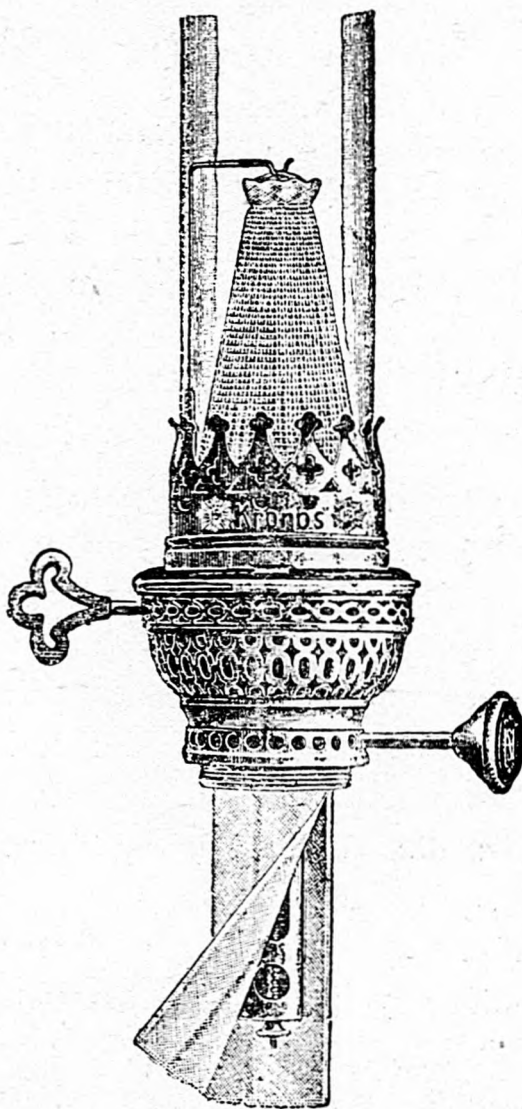
Első és egyedüli petroleum izzófénygő, szabályozható légszitával és elszigetelő kanócégő-felülettel; tehát nincsen robbanási veszély, nincsen különös szabályozás, nincsen vörös, hanem fehér fény, nincsen fémáttüzesedés, nincsen szag, nincsen zaj, nincsen korom nincsen sercegés.

Minden petroleummal ég. Azonnal világosságot ad. Egyszerűen kezelendő. Világosabb és olcsóbb, mint a légszesz és villamvilágítás

A Kronos-égő mindazon 15" lámpákra alkalmazható, melyeknek a gyűrűje 4 cm. átmérőjű. Ha a gyűrű szélesebb, akkor egy pótsavar szükséges hozzá. Légszövetes lámpákra csak az esetben használható az égő, ha a cső a lámpából kivétetik

A Bpesti Férfiszabók Ipartestületében, a Szabóiparosok Körében és az Egyenruhakészítők Körében be lett mutatva. Az összes jelenlévők nagy elismeréssel nyilatkoztak róla és eddig több mint 100 darabot rendeltek belőle.

Kivánatra
házhoz
megyek!

Kivánatra
házhoz
megyek!

A Magyar Királyi Államvasutak állomási helyiségeiben több mint **100.000 darab** Kronosszórja a tündéri fényt

Az égőharisnya legkevesebb 3 hónapig tart.

Minden petroleumlámpa könnyen átalakítható Kronosra

Á R A K :

I égő izzóharisnyával és üveghengerrel teljesen felszerelve . . . K 10.—
I tart. izzóharisnya „ —.70
I tart. üveghenger „ —.50

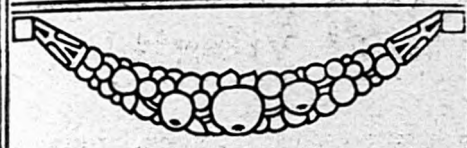
Számtalan városban magánlakások, templomok, községi irodák, kaszinók, szállodák, gyógyszertárak, iroda- és üzlethelyiségekben a legjobb eredménnyel bevezetve.

Elegáns teljes asztali lámpák és vázák függőlámpákhoz, különböző nagyságban kb. 80-150 gyertyafényi; a legolcsóbb árak mellett.

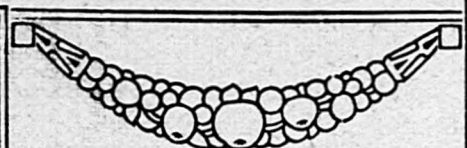
Felvilágosítást ad a szerkesztőség és
Leichter Károly
szabadalomtulajdonos
BUDAPEST
VII., Rákóczi-ut 86. sz.

ELSŐ MAGYAR KATONAI FÉMGOMBGYÁR

GROSSMANN
 ≡ GYULA ≡
 BUDAPEST
 VIII. ker. FUTÓ-
 UTCZA 15. SZ.

A m. kir. honvédség, közös
 hadsereg, m. kir. állam-
 rendőrség, posta és távirtda
 hivatal, m. á. v., m. kir.
 pénzügyőrség és korona-
 őrség, csendőrség és len-
 :: gerészel szállítója ::

Készít mindennemű érc-
 gombokat, jelvényeket, □
 czímereket, monogrammo-
 mokat, porítás és karmes-
 □□ teri botokat. □□

GRAND-PRIX 1900-ban a párisi világkiállításon.

DISZOKLEVÉL 1906-ban a mileniumi kiállításon.

Első magyar vitorlavászon len- és jutaáru-gyár

Klinger Henrik, Pozsony

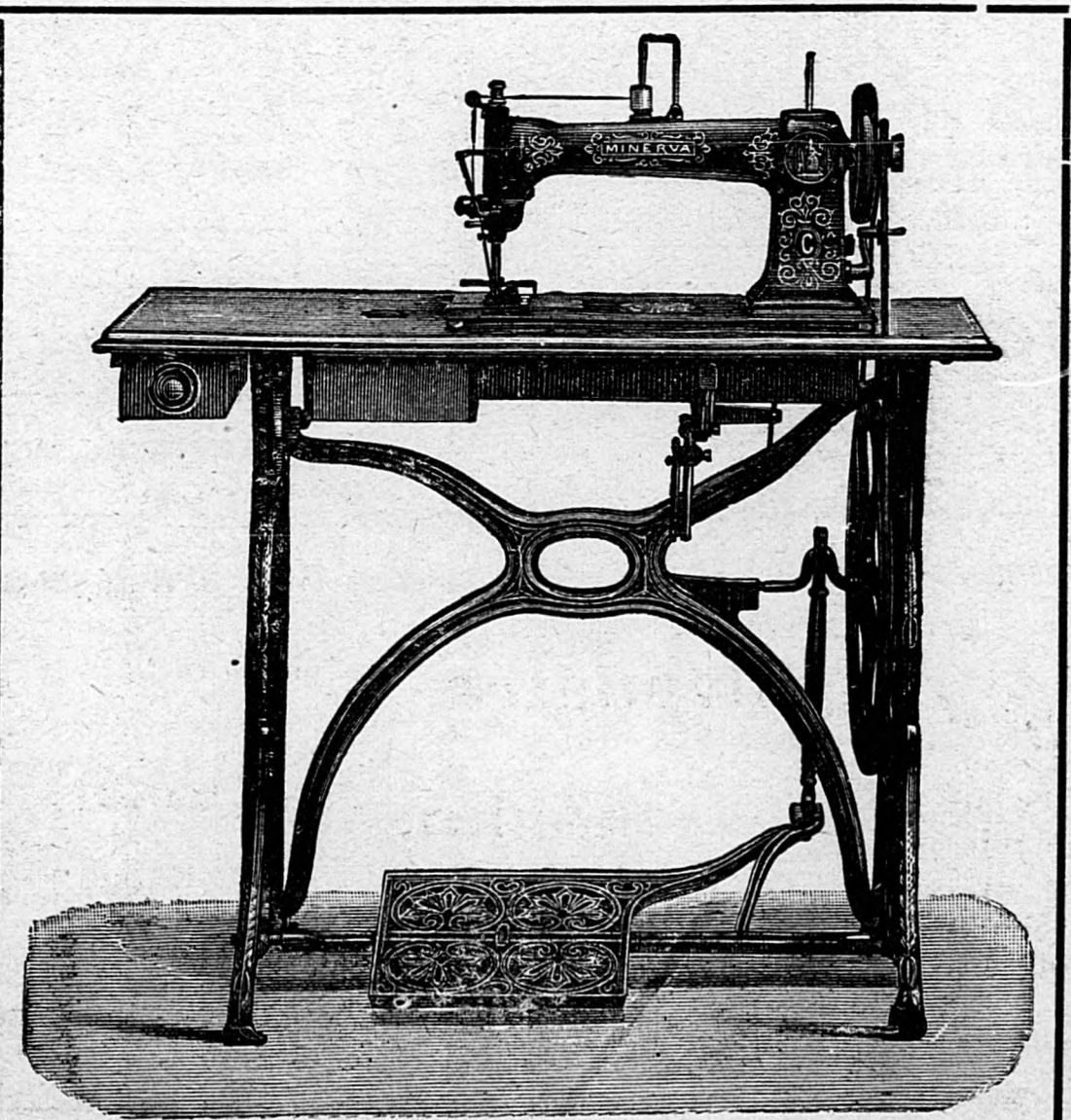
Raktár: Budapest, V. kerület, Szabadság-tér 11. szám.

HERBSTER FERENC

≡ GÉPÉSZ ≡

BUDAPEST
 AKÁCFA-U. 5.

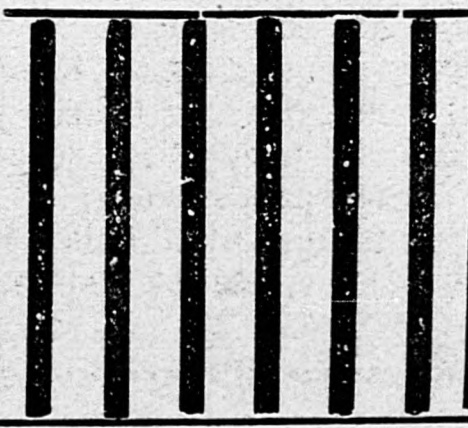
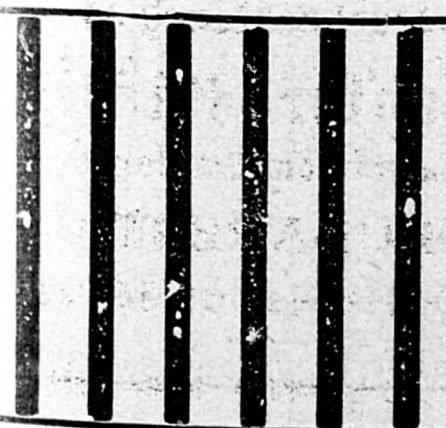
Varrógép és
 kerékpár ja-
 vitó-műhely
 : és raktár :

Szabóiparo-
 sok részére a
 "MINERVA"

varrógép
 az általam szabadal-
 mazott állvánnyal, a
 legkönnyebb és leg-
 :: gyorsabb járasu ::

Azonkívül raktáron
 tart világhírű
 „PFAFF” varrógépet,
 minden rendszerben.

AFRANA-PRIMA

Gyorsvarró közhajós

varrógép

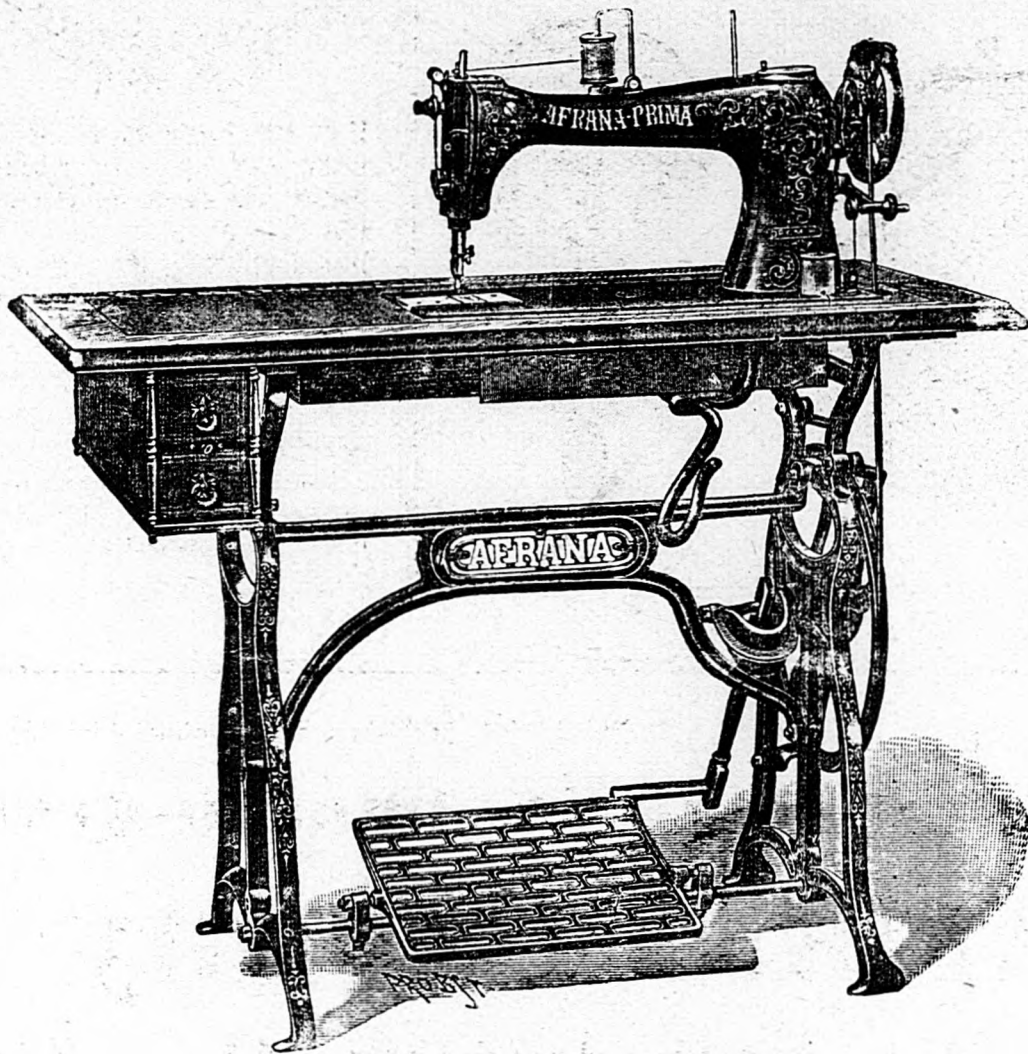
különösen férfi szabók részére gyártva.

Előre és hátra varr, játszi könnyedséggel, miért is leggyorsabb menettel.

Kiváló pontos munka!

Legegyszerűbb kezelés!

Perczenként 2000 öltés!

Biesolt és Locke

Meissení varrógépgyár, alapított 1869

VEZÉRKÉPIVSELO:

HOLLUB JÁNOS UTÓDA

FEHÉR ANDOR

BUDAPEST, IV. MAGYAR-UTCZA 12.

Kiss Pollák „Árpád“-kávéháza, Budapesten.

Gombkirályhoz!

Legnagyobb gyári raktár mindennemű gombokban. : Nagyban és kicsinyben.

Laufer Arnold

Budapest, Laudon-u. 7.

Telefon
103-74.

HORECZKY JAKAB

VII., Dohány-utca 20.

Gyapjuszövetek, bélésárúk és varrókellékek nagy választékban

Maradékok legolcsóbb árban.

HOLZER

császári és királyi udvari és kamarai szállító

Világ-
városi
áruház **divatházának** Váró-, író-
és olvasó-
: termék :
összes helyiségei

BUDAPEST, IV. KOSSUTH LAJOS-U. 9.

Kárpitosmunkákat jutányos árban készít

Schwarcz kárpitos

VII., Dob-utca 2. sz. Károly-körut sarok.

Raktáron tart diványokat, sezlont, garnitúrákat, matrácokat, szalmazsákokat, hálószobákat.

Szabóiparosok 50% engedményben részesülnek.

Gyári telefon 92-97.

Raktári telefon 16-71.

SCHWARCZ LAJOS

Budapest, IV., Deák Ferencz-utca 15. sz.

Minden fajta, angol, francia és hazai gyártmányu
posztó, gyapjuszövetek, bélésárúk
és szabókellékek gyári raktára.

!! A szabóiparosok legolcsóbb bevásárlási forrása !!

Az Első magyar Jacquard selyem-szövőgyár

Alapított 1889. évben. Tulajdonos: Schwarcz Lajos Alapított 1889. évben.

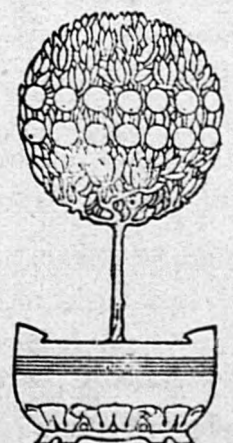
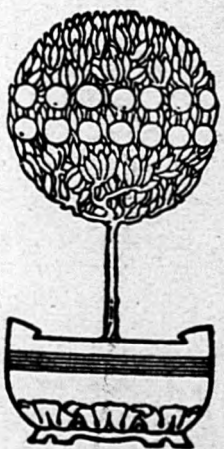
BUDAPEST, IX. ker., Gyep-utca 39. szám.

K É S Z I T :

Különféle színű és
kivitelű selyem,
gyapju és piket divat
mellényszövetet

szabó- és cipész cím-
két, kabát-akasztót
a legkülönfélébb
izléses kivitelben.

Minták ingyen és bérmentve.

Eredeti Singer és Wheeler & Wilson varrógépek

a szabóiparban előforduló összes varrási munkák számára.

Különleges gomblyuk varrógépek

szálfogó szerkezettel tetszés szerinti gomblyukak készítésére. E gépek önműködő megállító és vágó készülékkel vannak ellátva.

Gyorsvarrógépek

egyszerű és párhuzamos varratok készítésére.

Ruházati szakmában nélkülözhetetlen!

700-nál több különféle fajta eredeti Singer varrógép készül, minden elgondolható ipari célra

Azon üzletek
amelyekben
Singer
varrógépek
árusítatnak

mindannyian
ezen
címerrel
felismerhetők

Singer Co. varrógép részvénytársaság
ipari osztálya

Budapest IV. Semmelweis-u. 14

ahol a piacra kerülő legújabb ipari gépek díjtalanul bemutatva lesznek.
Fiókküzetek mindenütt.

KUNSTÄDTER VILMOS

papirkereskedése és könyvnyomdai műintézete
VIII, JÓZSEF-KÖRUT 7.

VII., DAMJANICH-UTCA 32. SZ. és VII., THÖKÖLY-UT 53. SZ.
Telefon 58-06. Telefon 853.

Szabáspapír, szabászati eszközök, mértékek,
üzleti könyvek, irodaberendezések a legelőnyösebb árban kaphatók.

HERZ EMMA

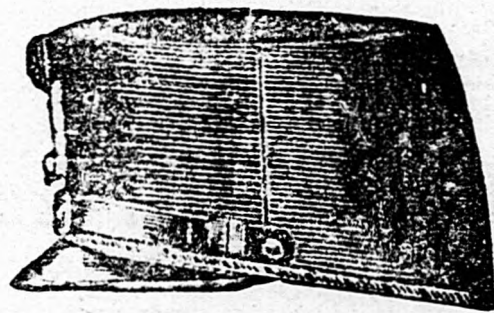
ELSŐ MAGYAR ARANYHIMZŐ-TELEPE
BUDAPEST, IV. DEÁK FERENC-U. 17.

Ő cs. és kir. Fensége József főherceg kamarai szállítója.
Román királyi jubileum érem tulajdonosa.
Grand prix nagy aranyérme és keresztje.
Kítüntetve Orsz. iparegyesület díszérmével, továbbá London, Bécs, Budapest, Milánó, Bukarest stb.

Készít művészies kivitelben mindennemű aranyhimzéseket!
Tervekkel és rajzokkal díjmentesen szolgálók.

HARTMANN SÁMUEL

egyensapka és csákó-készítő
Budapest, VII., Károly-körut 9. sz.

Készít mindenféle egyensapkákat, díszkalapokat, diak-kucemákat, automobil- és sportsapkákat, valamint mindennemű szörme sapkákat.

Gombkirályhoz!

Legnagyobb gyári raktár mindennemű gombokban. : Nagyban és kicsinyben.

Laufer Arnold
Budapest, Laudon-u. 7.

Telefon
103-74.